

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 6. 2013.

Sarajevo, kolovoz 2013.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 6. 2013.) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I. U V O D **1**

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	8
2.1.1. Obveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **50**

P R I L O Z I

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u Federaciji BiH i BiH već duže razdoblje odvija se u uvjetima djelovanja ekonomske i financijske krize, što ima utjecaj na većinu poslovnih segmenata banaka. Osnovne karakteristike poslovanja u prvoj polovici 2013. godine su: stagniranje rasta i ukupnog razvoja bankarskog sektora, daljnje smanjenje depozitne osnove i stranih izvora financiranja u vidu kreditnih linija, kreditne aktivnosti imaju minimalan rast, a negativan trend u kvaliteti kreditnog portfelja, iako usporeniji, je i dalje prisutan, što je utjecalo da su ključni pokazatelji kvalitete aktive blago pogoršani, kao rezultat rasta dospjelih potraživanja i nekvalitetnih kredita, dok je struktura nekvalitetne aktive također pogoršana migracijom stavki u lošije kategorije klasifikacije. S druge strane, uvođenje racionalnije organizacije rada u većini banaka, reorganizacije mreže poslovnih jedinica i poboljšanih sustava i praksi upravljanja rizicima, prije svega kreditnim, naročito kod banaka u stranom vlasništvu, rezultirali su boljom profitabilnošću i financijskim rezultatom. Također, nastavljen je rast štednje, likvidnost i kapitaliziranost bankarskog sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje stabilan i siguran.

Sa 30. 6. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu je imalo 17 banaka, odnosno broj banaka je manji za jedan, jer je Poštanskoj banci BH d.d. Sarajevo, koja je bila pod privremenom upravom, oduzeta bankarska dozvola za rad u srpnju 2013. godine. U bankarskom sektoru F BiH sa 30. 6. 2013. bilo je zaposleno 7.115 radnika, što je za 15 zaposlenika manje nego sa 31. 12. 2012.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 30. 6. 2013. iznosila je 14,9 milijardi KM i manja je za 0,8% ili 122 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Pad bilančne sume najvećim dijelom rezultat je smanjenja depozita i kreditnih obveza, a posljedično i novčanih sredstava.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH se značajno odrazio na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Poslije minimalnog rasta kredita u 2012. godini, i u prvoj polovici 2013. godine zabilježen je neznatan rast od 0,9% ili 98 milijuna KM. Krediti su sa 30. 6. 2013. iznosili 10,8 milijardi KM i njihov udjel u aktivi je povećan za 1,3 postotna boda i iznosi 72,4%. Nekvalitetni krediti su u promatranom razdoblju također zabilježili blagi rast, a udjel ukupnih nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima povećan je sa 13,2% na 13,6%.

Novčana sredstava su u promatranom razdoblju zabilježila pad od 3,7% ili 145 milijuna KM i sa 30. 6. 2013. iznosila su 3,8 milijardi KM, a njihov udjel u aktivi je smanjen sa 26,4% na 25,7%. Ostvareni pad rezultat je navedenog odljeva depozita i plaćanja kreditnih obveza. Pozitivan utjecaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 7,2% ili 40 milijuna KM, koji na kraju prve polovice 2013. godine iznose 509 milijuna KM, s udjelom od svega 3,4% u aktivi.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti, iako su zabilježili pad u prvoj polovici 2013. godini u iznosu od 98 milijuna KM ili 0,9%, i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u F BiH, s udjelom od 73,1% u ukupnoj pasivi banaka i iznosom od 10,9 milijardi KM. U istom razdoblju štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta kao i u prethodnim godinama, te su na kraju promatranog razdoblja iznosili 5,9 milijardi KM, što je za 3% ili 171 milijun KM više nego na kraju 2012. godine.

Negativna kretanja kod kreditnih obveza banaka nastavljena su i u 2013. godini, odnosno njihov pad od 111 milijuna KM ili 9,7% u odnosu na kraj 2012. godine, tako da su sa 30. 6. 2013. iznosile 1,03 milijarde KM ili 6,9% od ukupnih izvora financiranja. To je rezultat smanjenja zaduživanja banaka iz F BiH u inozemstvu, posebno od matičnih grupacija. Sredstva dobivena od grupacija (depoziti, uzeti krediti i subordinirani dug) iznose 1,2 milijarde KM i manja su za 194 milijuna KM ili 13,9% u

odnosu na kraj 2012. godine.

Na razini sustava, ukupan kapital imao je rast od 2,2% ili 48 milijuna KM i iznosio je 2,3 milijarde KM.

Regulatorni kapital sa 30. 6. 2013. iznosio je 2,2 milijarde KM i povećan je za 2% ili 36 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 6. 2013. iznosila je, kao i na kraju 2012. godine, 17,4%, što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Na razini bankovnog sustava u F BiH u prvoj polovici 2013. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 82,7 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat od 88,5 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 5,8 milijuna KM iskazan je kod tri banke.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Značajno smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je skoro na istoj razini kao i prošle godine, također je utjecalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 6. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu je imalo 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012., s obzirom da je dana 20.6.2013. ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacijski postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. srpnja 2008.

U prvoj polovici 2013. godine nije bilo važnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem opsegu nego ranije, čemu je osnovni uzrok financijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 35 (31 promjena na teritoriju Federacije BiH i četiri na teritoriju Republike Srpske): osnovano je šest novih organizacijskih dijelova, 13 je ukinuto, a kod 16 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 6. 2013. imale ukupno 582 organizacijska dijela, što je u odnosu na 31. 12. 2012. manje za 0,5%.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (24) neznatno je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2012., kada je bilo 25 organizacijskih dijelova, što je smanjenje od 4%.

Sa 30. 6. 2013. sedam banaka iz Federacije BiH je imalo 49 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske je imale 24 organizacijska dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 6. 2013. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

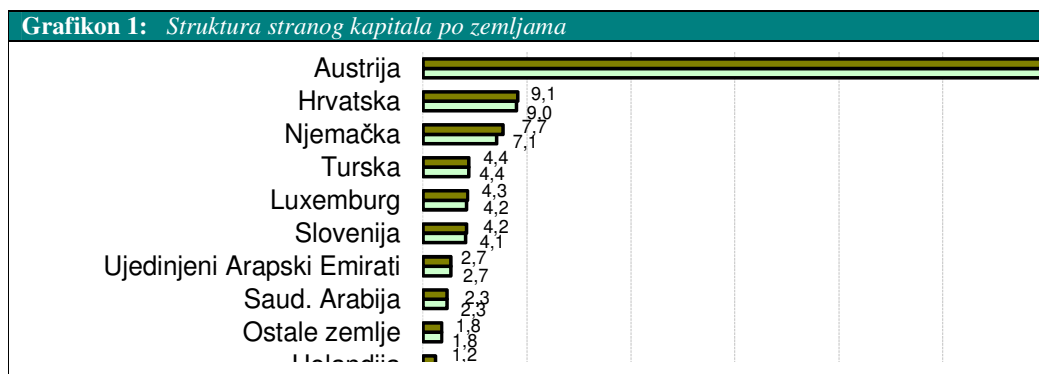
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 6. 2013., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 6. 2013. stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveći udjel stranog kapitala od 61,9% imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 9,1%, te Njemačke od 7,7%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 5%.

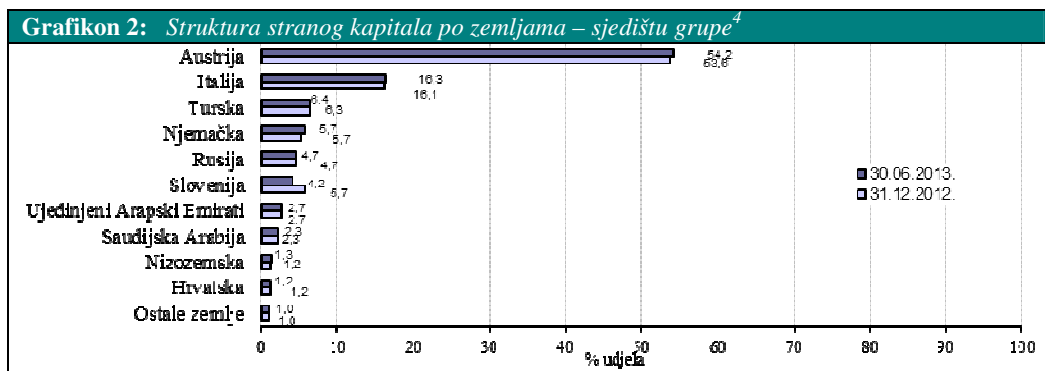

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 54,2%, slijede talijanske banke s udjelom od 16,3%, ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se udjel Rusije³ od 4,7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

³ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu Volksbank BH d.d. Sarajevo.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.507	2%	101	101
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.214.078	98%	107	102
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.265.585	100%	107	102

U prvoj polovici 2013. godine ukupan kapital povećan je za 2% ili 48 milijuna KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 83 milijuna KM, a negativan smanjenje po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

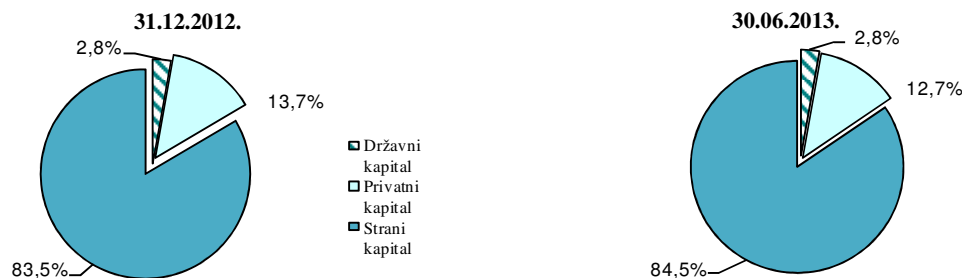
Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,8	87	98
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	148.825	12,7	95	90
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	991.117	84,5	102	99
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.172.306	100,0	101	98

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: počevši od 31.12.2011., pored dioničkog kapitala, emisijom ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvoj polovici 2013. godine je manji za 29 milijuna KM neto ili za 2,4% u odnosu na 31. 12. 2012. Dionički kapital je povećan za četiri milijuna KM dokapitalizacijom u jednoj banci, smanjen za pet milijuna KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28 milijuna KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Postbank BH d.d. Sarajevo.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 6. 2013. iznosi 2,8 % i isti je kao 31. 12. 2012., promatrano u relativnim pokazateljima. Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel državnog kapitala smanjen je za 732 tisuće KM koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

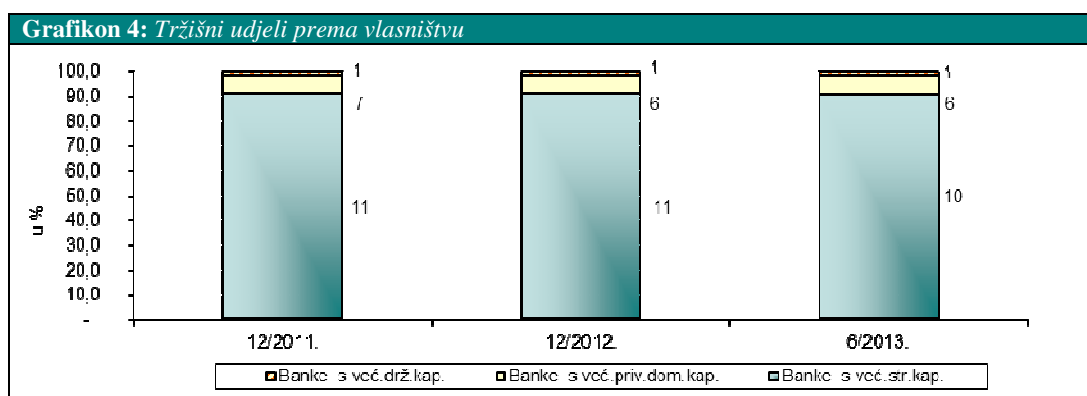
Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,7% i manji je za jedan indeksni bod u odnosu na 31. 12. 2012. Udjel privatnog kapitala (rezidenata) je smanjen za pet milijuna KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11 milijuna KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Bankom.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je za jedan indeksni bod ako se promatra u relativnim pokazateljima (povećanje sa 83,5% na 84,5%). Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel privatnog kapitala (nerezidenti) smanjen je za 13 milijuna KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16 milijuna KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, te jedno povećanje u iznosu od četiri milijuna KM koliko je iznosila dokapitalizacija u jednoj banci.

Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 6. 2013. iznosio je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,7%, a udjel banaka s većinskim državnim kapitalom 1,5%.

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.6.2013.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,3	1,5
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	10,1	7,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	87,6	90,8
U K U P N O	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 6. 2013. ukupno je bilo zaposleno 7.115 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	200	3%	103	109
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.915	97%	97	100
U K U P N O	7.369	100%	7.130	100%	7.115	100%	97	100
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.604	50,7%	102	104
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	619	8,7%	94	93
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.862	40,2%	92	97
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	30	0,4%	80	86
U K U P N O	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.115	100,0%	97	100

U prvoj polovici 2013. godine zabilježen je neznatan pad broja zaposlenih za 15 ili 0,2%, a negativni efekt oduzimanja dozvole za rad jednoj banci u vidu smanjenja broja zaposlenih za 85, je amortiziran povećanjem broja zaposlenih u drugim bankama, što je rezultiralo navedenim neznatnim smanjenjem na razini sustava.

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 4% ili 125 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 3% ili 87 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.6.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	200	219.496	1.097
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.915	14.648.811	2.118
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.115	14.868.307	2.090

Na kraju prve polovice 2013. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,1 milijun KM aktive, što je isto kao i na kraju 2012. godine.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	0		0		0	
500 do 1.000	4		3		2	
1.000 do 2.000	9		10		10	
2.000 do 3.000	5		4		4	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	19		18		17	

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 927 tisuća KM do 4,1 milijun KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjene na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u

nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju prve polovice 2013. godine iznosila je 14,9 milijardi KM, što je manje za 0,8% ili 122 milijuna KM nego na kraju 2012. godine. Utjecaj financijske i ekonomske krize na poslovne performanse banaka u Federaciji BiH je i dalje evidentan, što se vidi kroz pad bilančne sume i novčanih sredstava, depozitna baza i kreditni izvori se smanjuju, nenaplativa potraživanja (loši krediti) su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznatan. Ipak, može se konstatirati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankovnog sustava uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istoj razini.

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	3.817.112	25,7	91	96
Vrijednosni papiri ⁷	458.465	3,0	548.467	3,7	508.829	3,4	120	93
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	68.207	0,5	98	87
Kreditni	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.763.856	72,4	102	101
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.024.723	6,9	108	102
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.739.133	65,5	101	101
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	518.910	3,5	96	99
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	216.116	1,4	88	98
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	14.868.307	100,0	98	99
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	10.862.996	73,1	99	99
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.030.509	6,9	87	90
Ostale obveze	737.280	4,9	668.829	4,5	709.217	4,8	91	106
KAPITAL								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.265.585	15,2	107	102
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	14.868.307	100,0	98	99

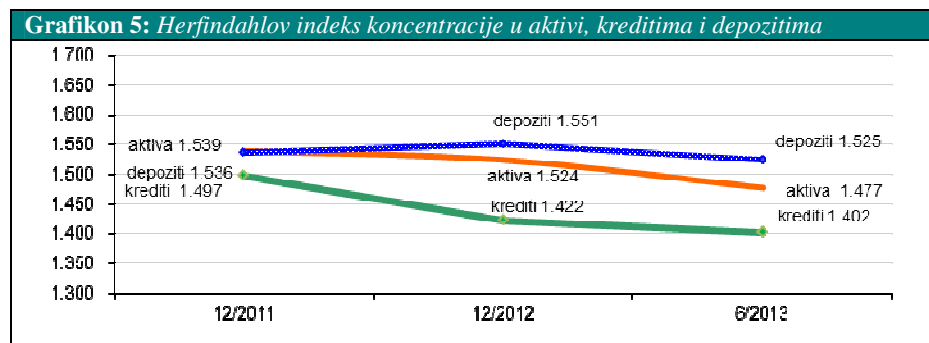
Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.6.2013.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	8 (5/3)	9 (7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Državne	1	191.881	1%	1	209.971	1%	1	219.496	1%	109	105
Privatne	18	15.071.438	99%	17	14.780.795	99%	16	14.648.811	99%	98	99
UKUPNO	19	15.263.319	100%	18	14.990.766	100%	17	14.868.307	100%	98	99

Kod 10 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostalih sedam banaka aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 0,5% do 6%. Kod tri najveće banke u sustavu bilančna suma je također smanjena, a stope su bile u rasponu između 0,2% i 5,9%. Od ukupnog smanjenja bilančne sume bankovnog sustava (122 milijuna KM), na jednu banku kojoj je oduzeta dozvola za rad, odnosi se 50 milijuna KM.

⁶ Državne banke u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.6.2013. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 657 milijuna KM.

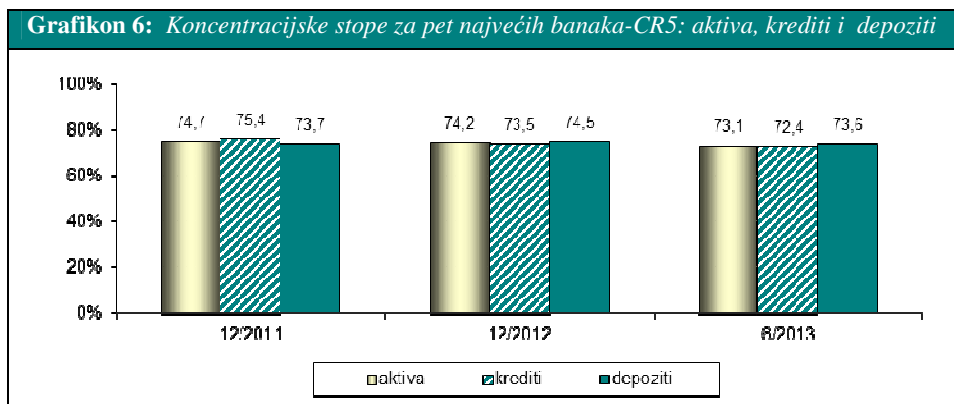
⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospelosti.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivima, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U prvoj polovici 2013. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivnu 47, kredite 20 i depozite 26 jedinica, tako da je sa 30. 6. 2013. za aktivnu iznosio 1.477, kredite 1.402 i depozite 1.525 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišni udjel sa 74,2% na 73,1%, kod kredita sa 73,5% na 72,4% i kod depozita sa 74,5% na 73,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 73% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

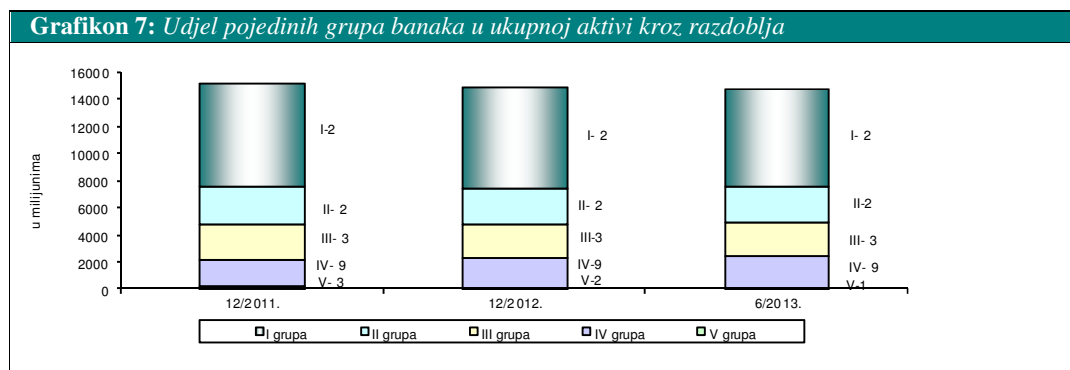
promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V grupa).

Pad bilančne sume kod tri najveće banke rezultirao je smanjenjem udjela I grupe (dvije najveće banke u sustavu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,7%, dok je udjel II grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) smanjen sa 18,3% na 18%. S druge strane, udjel III grupe (tri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) povećan je za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 16,6%, a IV grupe od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 milijuna KM banaka) povećan je za jedan postotni bod i iznosi 16,2%. Udjel posljednje V grupe (aktiva manja od 100 milijuna KM), nakon smanjenja s dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole, smanjen je na 0,5%.

Iako je došlo do manjih promjena u udjelu pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visok tržišni udjel od 67%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			30. 6.2013.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.249	48,7	2
II- 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.680	18,0	2
III- 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	2.470	16,6	3
IV- 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.402	16,2	9
V- Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	67	0,5	1
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	14.868	100,0	17

Pad bilančne sume od 0,8% ili 122 milijuna KM, odnosno na razinu od 14,9 milijardi KM na kraju prve polovice 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je smanjenja depozita za 0,9% ili 98 milijuna KM, kreditnih obveza za 9,7% ili 111 milijuna KM i rasta ispravaka vrijednosti za 1,7% ili 17 milijuna KM. Na razini sustava jedino je ukupan kapital imao rast od 2,2% ili 48 milijuna KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovi tekućeg financijskog rezultata-dobiti od 83 milijuna KM i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM. Na kraju prve polovice 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% ili 145 milijuna KM, sa 30. 6. 2013. iznosila su 3,8 milijardi KM. Ostvareni pad rezultat je navedenog odljeva depozita i plaćanja kreditnih obveza.

Pozitivan utjecaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 7,2% ili 40 milijuna KM, koja na kraju prve polovice 2013. godine iznose 509 milijuna KM, što je udjel u aktivi

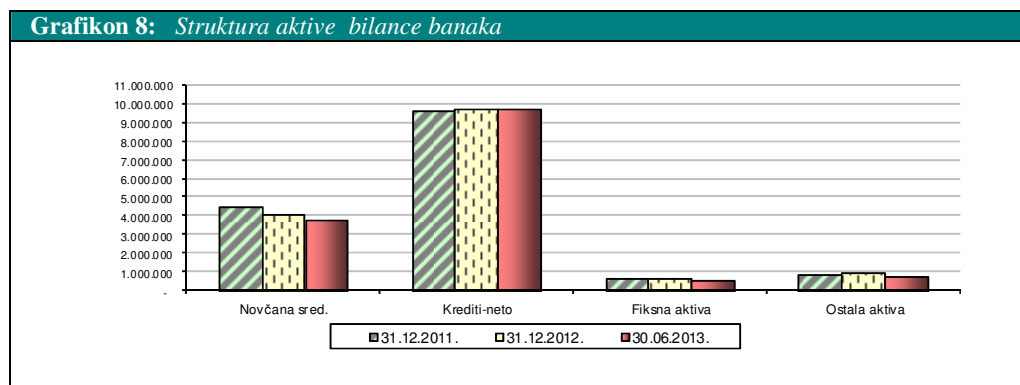
od svega 3,4%. Nakon blagog rasta od 0,9% ili 98 milijuna KM, kreditni portfelj je sa 30. 6. 2013. iznosio 10,8 milijardi KM.

Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje) smanjen je sa 375 milijuna KM na 355 milijuna KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospelosti sa 173 milijuna KM na 154 milijuna KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹² ukupne vrijednosti sa 30. 6. 2013. od 177 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 17 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća poduzeća ukupno u iznosu od pet milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 310 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

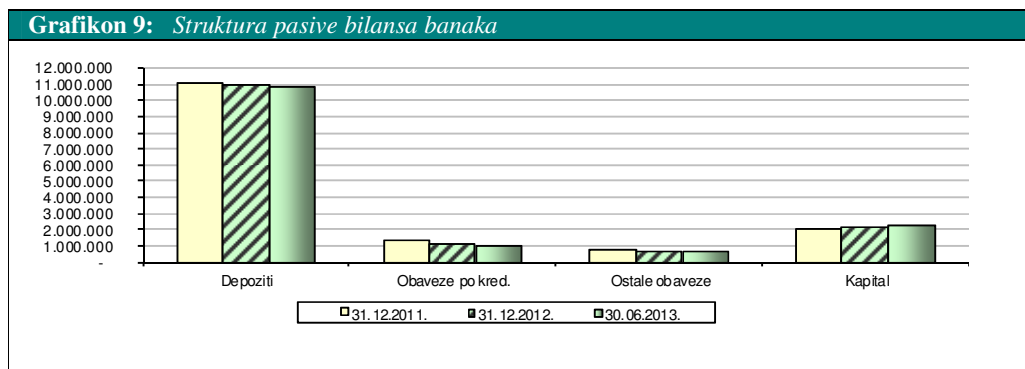
U prvom kvartalu 2013. godine Vlada F BiH emitirala je novu tranšu trezorskih zapisa nominalne vrijednosti 30 milijuna KM, s dospelostima u rujnu 2013. godine, dok su prethodne dvije tranše nominalne vrijednosti 60 milijuna KM dospjele u svibnju i lipnju 2013. godine, tako da trezorski zapisi sa 30. 6. 2013. iznose 30 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 29,8 milijuna KM. Također, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u svibnju u iznosu od 80 milijuna KM, rok dospelosti tri godine, druga u lipnju i kolovozu, ukupno 30 milijuna KM, rok dospelosti pet godina, te treća u rujnu u iznosu od 20 milijuna KM i s rokom dospelosti dvije godine) ukupne nominalne vrijednosti 123 milijuna KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju (128 milijuna KM), a ostatak u portfelj koji se drži do dospelosti.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (509 milijuna KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel BiH (39,1%), zatim Rumunjske (16,8%), Austrije (11,5%) Francuske (8,9%), itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 10,9 milijardi KM i udjelom od 73,1% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 9,7%, udjel kreditnih obaveza koje iznose 1,03 milijarde KM, smanjen je sa 7,6% na 6,9%, dok je udjel kapitala, koji je sa 30. 6. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, povećan sa 14,8% na 15,2%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje udjela kredita sa 71,1% na 72,4% i smanjenje novčanih sredstava sa 26,4% na 25,7%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	367.291	9,6	111	89
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.198.769	57,6	91	103
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	23.852	0,6	9	1236
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.226.642	32,2	87	87
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	558	0,0	51	126
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	3.817.112	100,0	91	96

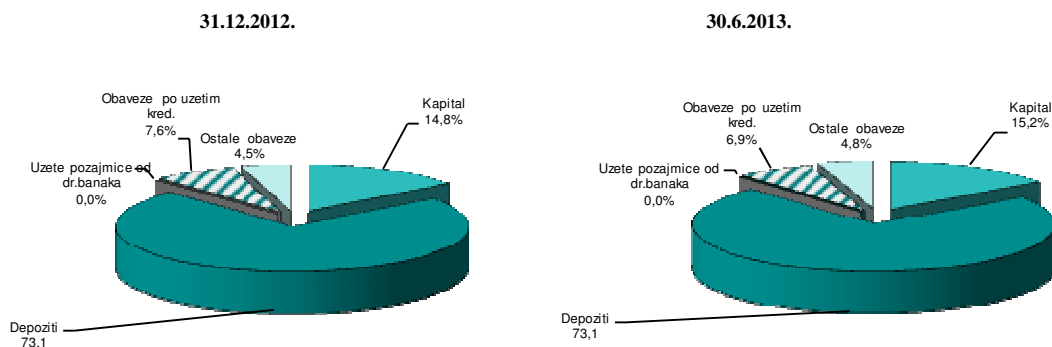
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u promatranom razdoblju 2013. godine povećana su za 3% ili 68 milijuna KM i sa 30. 6. 2013. iznosila su 2,2 milijarde KM ili 57,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su imala značajan pad od 13% ili 191 milijun KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 32,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon pada od 11% ili 44 milijuna KM, sa 30. 6. 2013. imale gotovog novca u iznosu od 367 milijuna KM, što je 9,6% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 60,4% na 64,8%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 6. 2013. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: Struktura pasive banaka

U promatranom razdoblju udjel depozita (73,1%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, ostao je nepromijenjen, dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora financiranja, smanjen sa 7,6% na 6,9%.

Iako su depoziti u prvoj polovici 2013. godine zabilježili pad od 0,9% ili 98 milijuna KM, udjel je ostao isti kao na kraju 2012. godine, tako da su depoziti sa 30. 6. 2013. iznosili 10,9 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u svibnju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III. tranše po osnovi stand-by aranžmana sa MMF-om u iznosu od 50,5 milijuna KM, a sredstva IV. tranše u istom iznosu 1. 7. 2013.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,03 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 milijuna KM, a u prvoj polovici 2013. godine 9,7% ili 111 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 111 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 8%.

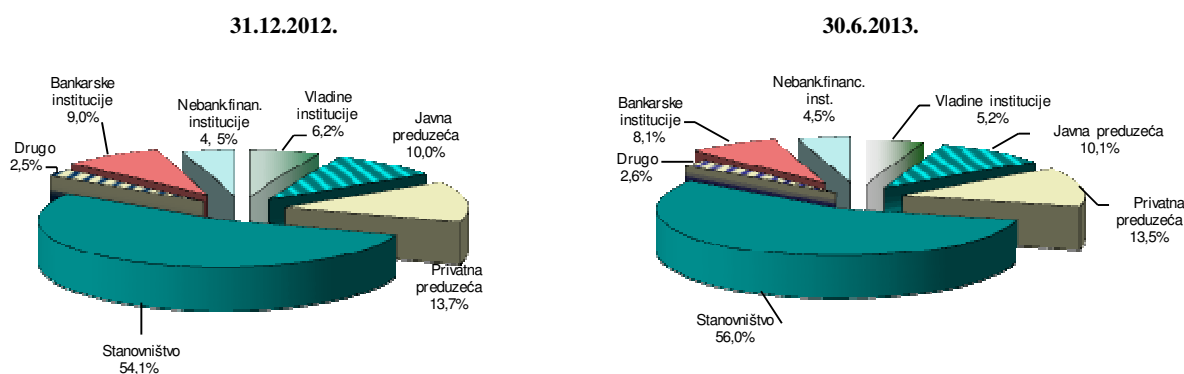
Banke su sa 30. 6. 2013. imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 35), na koje se odnosi 75% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), European fund for Southeast Europe (EFSE), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, EBRD, Council of Europe Development Bank i World Bank (WB).

Kapital je sa 30. 6. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 2,2% ili 48 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovi tekućeg financijskog rezultata-dobiti (83 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obaveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milijun KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja 2013. godine samo 7% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	564.761	5,2	97	83
Javna poduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.093.702	10,1	77	100
Privatna poduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.465.419	13,5	103	98
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	882.797	8,1	77	90
Nebankarske financ.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	490.101	4,5	102	99
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.087.952	56,0	107	103
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	278.264	2,6	112	100
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Grafikon 11: *Sektorska struktura depozita*

U promatranom razdoblju 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat smanjenja sredstava vladinih institucija, bankarskih institucija i privatnih poduzeća, a s druge strane, rasta depozita stanovništva.

Iako je utjecaj ekonomske i financijske krize prisutan već četiri godine, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaći da su u tom razdoblju depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na razinu od preko šest milijardi sa 30. 6. 2013., što je visok rast od 46% ili 1,9 milijardi KM. U prvoj polovici 2013. godine stopa rasta iznosila je 3% ili 155 milijuna KM. Depoziti ovog sektora s iznosom od 6,1 milijarda KM, zbog navedenog, ali i zbog pada depozita drugih sektora, povećali su udjel u ukupnim depozitima sa 54,1% na 56%, tako da su i dalje najveći izvor financiranja banaka.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća, koji su tijekom 2012. godine imali veće oscilacije (u prvoj polovici visok pad, u drugoj polovici godine rast), odnosno kumulativno ostvaren je rast od 3% ili 38 milijuna KM. Značajan pad 8% ili 120 milijuna KM zabilježen je i u prvom kvartalu 2013. godine, dok je u drugom došlo do rasta od 6% ili 85 milijuna KM, tako da je kumulativno u prvoj polovici 2013. godine ipak ostvaren pad od 2% ili 36 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj utjecaja ekonomske krize na realni sektor.

S druge strane, depoziti javnih poduzeća, nakon visokog pada od 23% ili 323 milijuna KM u 2012. godini, na kraju prve polovice 2013. godine, s nepromijenjenim iznosom od 1,1 milijarda KM i udjelom 10,1% u odnosu na kraj 2012. godine, su treći sektorski izvor.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III. kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i udjel od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom udjela. Međutim, nakon pada u IV. kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 milijuna KM, došlo je i do pada udjela na 11,5%, što je bilo četvrti po visini sektorski udjela na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 milijuna KM, a u prvoj polovici 2013. godine također je došlo do značajnog smanjenja depozita ovog sektora za 10% ili 99 milijuna KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju prve polovice 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 883 milijuna KM, što je 8,1% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 148 milijuna KM manja od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom razdoblju osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 92% ili 815 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u osam banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka), sa 30. 6. 2013. iznosi 1,2 milijarde KM ili 8,1% ukupne pasive bankarskog sektora. U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 7,5% (na kraju 2012. godine 7,3%), a u ukupnim kreditnim obvezama 24,5% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je manji za 4,6 postotnih bodova). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za značajnih 13,9% ili 194 milijuna KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 milijuna KM), najvećim dijelom po osnovi redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 11,4% ili 105 milijuna KM, kreditne obveze za 23,1% ili 77 milijuna KM i subordinirani krediti za 8,2% ili 12 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine nastavljen je i u 2013. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovi redovitih plaćanja dospjelih obveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i financijski sustavi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁴, evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora.

¹⁴ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u središnjoj, istočnoj i jugoistočnoj Europi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim financiranjem iz domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora financiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora financiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom razdoblju bit će u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su također imali manje promjene u iznosu i udjelu, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji su u promatranom razdoblju smanjeni za 17% ili 118 milijuna KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva treće tranše po osnovu stand-by aranžmana s MMF-om u petom mjesecu 2013. godine u iznosu od 50,5 milijuna KM, s napomenom da su sredstva IV. tranše u istom iznosu doznačena 1. 7. 2013. Depoziti ovog sektora sa 30. 6. 2013. iznose 565 milijuna KM ili 5,2% ukupnih depozita.

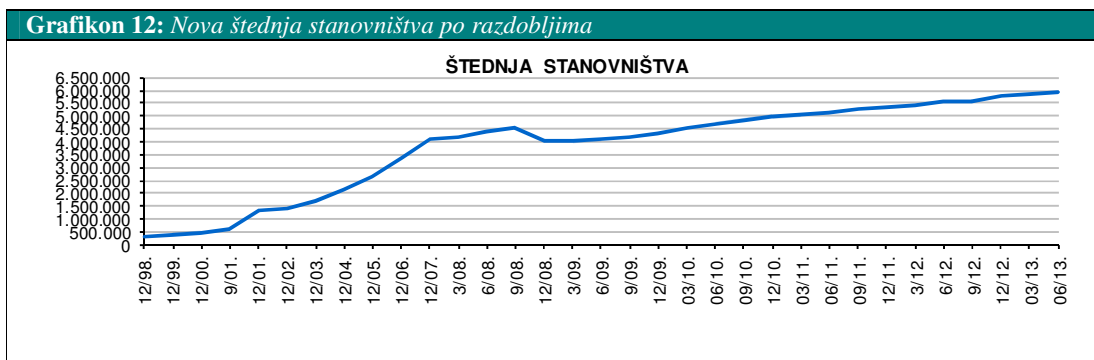
Valutna struktura depozita sa 30. 6. 2013. neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim udjelom EURO) u iznosu od 5,8 milijardi KM smanjili su udjel sa 54% na 53,4%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,06 milijardi KM, što je udjel od 46,6%.

Struktura depozita prema porijeklu deponata na kraju prve polovice 2013. godine bila je sljedeća: sredstva rezidenata imala su udjel 89,4%, a nerezidenata 10,6% (na kraju 2012. godine: 88,7% i 11,3%). Do promjene udjela je došlo zbog pada depozita nerezidenata u prvoj polovici 2013. godine za 7,6% ili 94 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,15 milijardi KM. Depoziti nerezidenata u posljednje četiri godine imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveći udjel od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, u šest mjeseci 2013. godini imali su rast od 3% ili 171 milijun KM i sa 30. 6. 2013. iznosili su 5,93 milijarde KM.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	60.126	116	104
Privatne	5.311.178	5.698.300	5.867.236	107	103
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	5.927.362	107	103

U tri najveće banke nalazi se 66% štednje, dok devet banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 10% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 36% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 64% u stranoj.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima								
BANKE	I Z N O S (u 000 KM)				INDEKS			
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.	3/2	4/3	
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	48,6%	2.656.934	46,2%	2.749.120	46,4%	102	103
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	51,4%	3.099.416	53,8%	3.178.242	53,6%	113	103
UKUPNO	5.361.437	100,0 %	5.756.350	100,0 %	5.927.362	100,0 %	107	103

Ročna struktura štednih depozita u prvoj polovici 2013. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 3% ili 92 milijuna KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 3% ili 79 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom udjela dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,6%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. 4. 2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30. 6. 2013. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u F BiH na dan 30. 6. 2013. iznosio je 2,2 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital							
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS			
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
1.a. Temeljni kapital prije umanjenja	2.008.081	1.913.841	1.971.899	95	103		
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482	1.198.516	1.169.215	101	98		
1.2. Iznos emisiohnih ažia	136.485	136.485	136.485	100	100		
1.3. Rezerve i zadržana dobit	681.114	578.840	666.199	85	115		
1.b. Odbitne stavke	353.960	191.304	168.953	54	88		
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187	120.740	112.610	48	93		
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	5.813	39	33		
1.3. Trezorske dionice	81	156	156	192	100		
1.4. Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	50.374	92	96		
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.654.121	78% 1.722.537	79% 1.802.946	81%	104 105		
2. Dopunski kapital	466.968	22% 467.100	21% 422.610	19%	100 90		
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.090	3.091	100	100		
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248	211.433	214.512	100	101		
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564	67.243	29.945	107	45		
2.4. Iznos subordiniranih dugova najviše do 50% iznosa tem.kap.	139.754	120.264	110.577	86	92		
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312	65.070	64.485	132	99		
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100% 2.189.637	100% 2.225.556	100%	103 102		
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794	98.848	138.446	261	140		
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	18.408	3.043	2.909	17	96		
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	19.386	95.720	135.537	494	142		
4.3. Ostale odbitne stavke	-	85	0	N/a	N/a		
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295	2.090.789	2.087.110	100	100		

¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

U prvoj polovici 2013. godine kapital¹⁶ je povećan za 2% ili 36 milijuna KM u odnosu na 2012. godinu, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 5% ili 80 milijuna KM, a udjel je povećan sa 79% na 81%, dok je dopunski smanjen za 10% ili 45 milijuna KM, a udjel sa 21% na 19%.

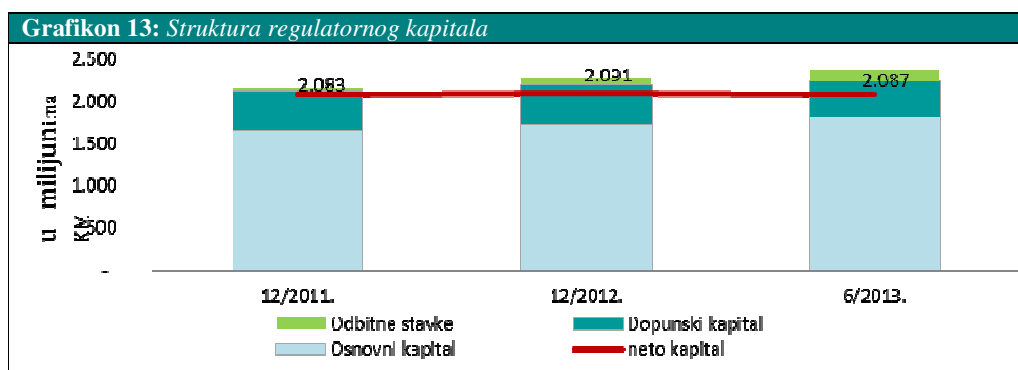
Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi djelomičnog uključivanja ostvarene dobiti za 2012. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 128 milijuna KM (14 banaka) raspoređena je na sljedeći način: 75% ili 96 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od jedan milijun KM usmjerile za djelomično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke 31 milijun KM izdvojile za isplatu dividende. Na promjene temeljnog kapitala utjecalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri milijuna KM), po nalogu FBA isključenje iz kapitala kod jedne banke iznosa od pet milijuna KM, te povećanje po osnovi dokapitalizacije jedne banke u iznosu od četiri milijuna KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 22 milijuna KM i to najviše po osnovi smanjenja nepokrivenih gubitaka jedne banke koja je u likvidaciji (24 milijuna KM), djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva milijuna KM, smanjenja nematerijalne imovine za dva milijuna KM, te povećanja tekućeg gubitka od šest milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 45 milijuna KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 milijuna KM prenesena je u temeljni kapital, subordinirani dugovi (redovite otplate dospjelih obveza) smanjeni su za 10 milijuna KM, stavke trajnog karaktera smanjene za 0,6 milijuna KM, dok su opće rezerve povećane za tri milijuna KM. Jedna banka je tekuću revidiranu dobit u iznosu od 30 milijuna KM uključila u dopunski kapital.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama¹⁷ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 6. 2013. iznosila 135 milijuna KM, što je za 42% ili 40 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

¹⁶ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹⁷ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na razini pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 6. 2012.

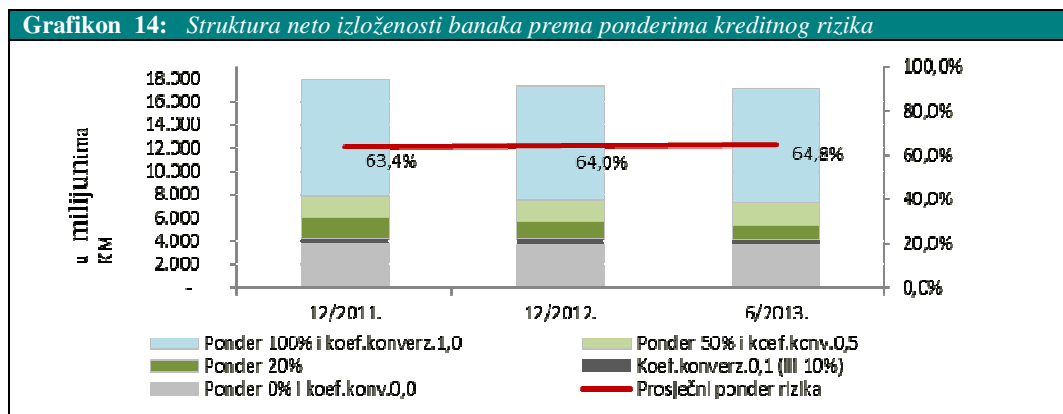
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, a posebno negativnog utjecaja povećanja iznosa nedostajućih RKG, ostao na istoj razini, odnosno smanjen je za svega četiri milijuna KM i sa 30. 6. 2013. iznosi 2,1 milijardu KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderiranih rizika (rizikom ponderirane aktive i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.057.888	97	99
1 Aktiva bilance stanja	14.987.978	14.568.957	14.407.149	97	99
2. Izvanbilančne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.650.739	97	97
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	3.630.325	98	100
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.286.131	87	88
Ponder 50%	83.165	53.155	60.552	64	114
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.430.141	99	100
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	42.547	94	83
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	370.368	101	82
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.867.371	96	100
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	370.453	96	99
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821	98	100
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	64,8%	101	101

Ukupna neto izloženost banaka koja se ponderira, u prvoj polovici 2013. godine je smanjena za 1% ili 253 milijuna KM, na što je najviše utjecao pad bilančnih stavki (uglavnom stavke koje se ponderiraju s ponderom rizika 20%, najviše potraživanja od banaka iz zemalja zone A), i djelomično izvanbilančnih stavki (najviše s koeficijentom konverzije 0,1), što je utjecalo da rizik ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata ima isti smjer, odnosno blagi pad od 20 milijuna KM (sa 11,08 milijardi KM na 11,06 milijardi KM), dok je prosječni ponder rizika povećan sa 64% na 64,8%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milijun KM. Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderiranih rizika.

Sa 30. 6. 2013. udjel ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 6. 2013. iznosila je 14%, što je za 0,4 postotna boda više nego na kraju 2012. godine.

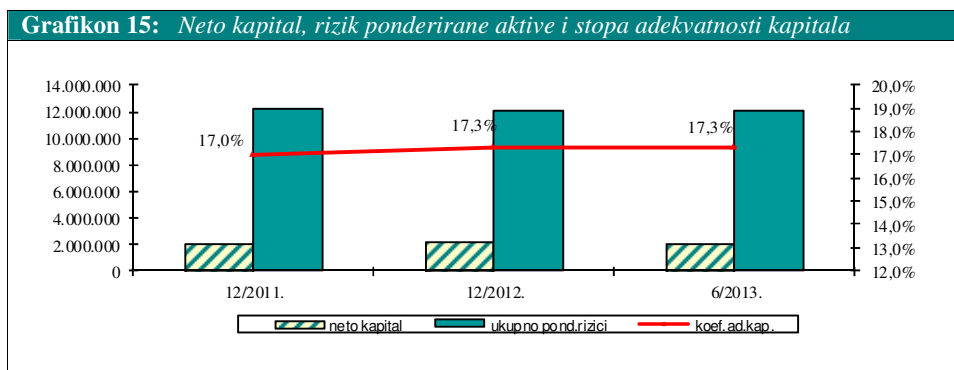
Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 6. 2013. iznosio 17,3%, što je na istoj razini kao na kraju 2012. godine.

Iako je poslovanje bankarskog sektora već četiri godine pod jakim utjecajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje dvije godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderiranih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvaliteti aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, da bi na kraju prve polovice 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 454 milijuna KM, a koeficijent 25,2%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

- 000 KM-

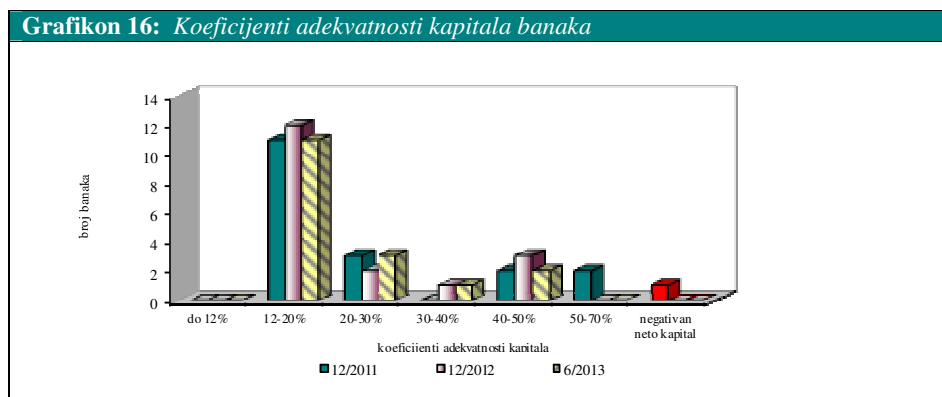
Tablica 17: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.087.110	100	100
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821	98	100
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	12.040.139	98	100
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	17,0%	17,3%	17,3%	102	100

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 6. 2013. od 17,3% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Svih 17 banaka u F BiH sa 30. 6. 2013. imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima na kraju prve polovice 2013. godine 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,3 do 10,2 postotna boda, a kod tri banke je bolja nego na kraju 2012. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 6 banaka ima stopu između 12,5% i 15,5%,
- 5 banaka ima stopu između 16,5% i 18,8%,
- 3 banke imaju stopu između 20,1% i 27,0% i
- 3 banke imaju adekvatnost između 37,8% i 47,6%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere¹⁹ o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, s primjenom počevši od 31. 12. 2012.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

¹⁹ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj: 15/13).

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju finansijska izvješća sukladno sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvješćivanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG u skladu s kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 18: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ²⁰	13.376.110	13.286.676	13.465.691	99	101
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.294.757	1.370.669	1.404.194	106	102
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.039.529	1.092.535	1.105.586	105	101
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	255.228	411.077	437.247	161	106
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	292.225	315.734	315.734	108	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	19.386	111.565	135.536	575	121
7. Nerizične stavke	5.787.457	5.579.911	5.199.034	96	93
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.163.567	18.866.587	18.664.725	98	99

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 30. 6. 2013. iznosila je 18,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2012. godine manja je za 1% ili 202 milijuna KM. Rizična aktiva iznosi 13,5 milijardi KM i veća je za 1% ili 179 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 5,2 milijarde KM ili 28% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 7% ili 381 milijun KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,4 milijarde KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama 1,1 milijarda KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 437 milijuna KM i veće su za 6% ili 26 milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 milijuna KM i na istoj su razini, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počevši od 31. 12. 2012.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utječe na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 30. 6. 2013. iznose 135 milijuna KM i veće su za 21% ili 24 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 190 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11-pročišćeni tekst; 15/13).

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tablica 19: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2011.	Strukt. %	31.12.2012.	Strukt. %	30.6.2013.	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.355.485 ²⁴	83,8	100	100
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	86.436	0,8	79	100
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.150.423	10,3	111	109
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	24.227	0,2	98	99
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	193.576	1,7	101	112
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	351.370	3,2	79	120
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.161.517	100,0	100	102
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		4.789.830		96	94
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		15.951.347		99	99
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.397.407		2.313.486		2.304.174		96	100
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	497.182		495.911		409.204		100	82
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.713.378		97	97
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.465.691		99	101
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		5.199.034		96	93
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		18.664.725		98	99

Bruto bilančna aktiva²⁵ iznosi 15,9 milijardi KM, manja je za 1% ili 106 milijuna KM, a rizična bilančna aktiva iznosi 11,2 milijarde KM, što je 70% bruto bilančne aktive i veća je 2% ili 188 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 4,8 milijardi KM i manja je za 6% ili 294 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,3 milijarde KM i na istoj su razini, a nerizične stavke 409 milijuna KM i manje su za 18% ili 87 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 milijuna KM, a isti trend je zadržan i u 2013. godini, što potvrđuju podaci za prvih šest mjeseci 2013. godine, odnosno rast od 1% ili 98 milijuna KM. Sa 30. 6. 2013. krediti su iznosili 10,8 milijardi KM, a udjel u aktivi je povećano za 1,2 postotna boda i iznosi 72,4%.

U prvoj polovici 2013. godine plasirano je ukupno 3,2 milijarde KM novih kredita, što je za 15,4% ili 427 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 66%, a na stanovništvo 27%. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 42%, kratkoročni 58% (31.12.2012. godine: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

Tri najveće banke u FBiH s iznosom kredita od 6,1 milijarda KM imaju udjel od 57% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

²⁴ Isključen iznos kredita od 152 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²⁵ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

Tablica 20: <i>Sektorska struktura kredita</i>								
SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	148.612	1,4	105	112
Javna poduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	273.474	2,6	98	109
Privatna poduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.128.624	47,6	103	100
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	10.805	0,1	68	97
Nebankarske finansijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	58.925	0,5	102	141
Gradani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.132.976	47,7	101	101
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	10.440	0,1	85	91
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.763.856	100,0	102	101

U prvoj polovici 2013. godine sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dani stanovništvu su veći za 1% ili 56 milijuna KM, dok su krediti privatnim poduzećima na približno istoj razini. Krediti stanovništvu i gospodarstvu dostigli su gotovo isti iznos od 5,1 milijardu KM (razlika je samo četiri milijuna KM u korist kredita stanovništva), s neznatnom razlikom u djelu u ukupnim kreditima. Krediti stanovništva imaju udjel od 47,7% (na kraju 2012. godine 47,6%), a privatnih poduzeća 47,6% (na kraju 2012. godine 48,2%).

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 6. 2013. s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, udjel kredita je nepromijenjen u odnosu na kraj 2012. godine, krediti odobreni za financiranje potrošnih dobara²⁶ iznose 74%, dok udjel stambenih kredita iznosi 23%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 62%, a privatnim poduzećima 50% ukupnih kredita danih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna poduzeća 52%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 65% ili sedam milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,7 milijardi KM ili 96%, CHF: 251 milijun KM ili 4%), krediti u domaćoj valuti 34% ili 3,7 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 1% ili 105 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 84 milijuna KM ili 79%, CHF: devet milijuna KM ili 8%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 260 milijuna KM iznosi 2,4% ukupnog kreditnog portfelja i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Tablica 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)												
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)										INDEKS	
	31.12.2011.			31.12.2012.			30.6.2013.					
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)	
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.725.569	79,6	214.512	100	101	
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.202.770	8,9	106.486	86	98	
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	329.121	2,5	83.668	118	98	
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	485.057	3,6	276.353	118	109	
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	723.174	5,4	723.175	103	102	
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.465.691	100,0	1.404.194	99	101	
Klasificirana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.740.122	20,3	1.189.682	98	101	
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.537.352	11,4	1.083.196	111	103	
Nerizična akt.²⁷	5.787.457			5.579.911			5.199.034			96	93	
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			18.664.725			98	99	

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. U prvoj polovici 2013. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 9% ili 100 milijuna KM (u 2012. godini 12% ili 112 milijuna KM), a udjel je povećan za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 7,9%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da u prvoj polovici 2013. godine nije bilo značajnih promjena, ključni pokazatelji kvalitete aktive su blago pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine, što pokazuje da su nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog razdoblja, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a pet banaka ima udjel nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 6. 2013. iznosila 2,74 milijarde KM, a nekvalitetna 1,54 milijarde KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je veća za 1% ili 25 milijuna KM: B kategorija je manja za 2% ili 24 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 3% ili 50 milijuna KM.

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivu iznosi 20,3%, što je za 0,1 postotni bod manje nego na kraju 2012. godine.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 0,2 postotna boda i iznosi 11,4%, a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 3% ili 50 milijuna KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 143 milijuna KM ili 11%). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 8,9%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

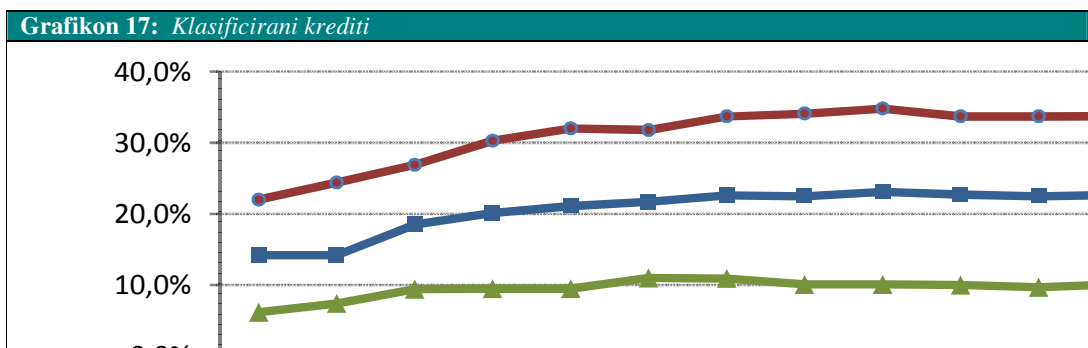
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, sukladno čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tablica 22: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

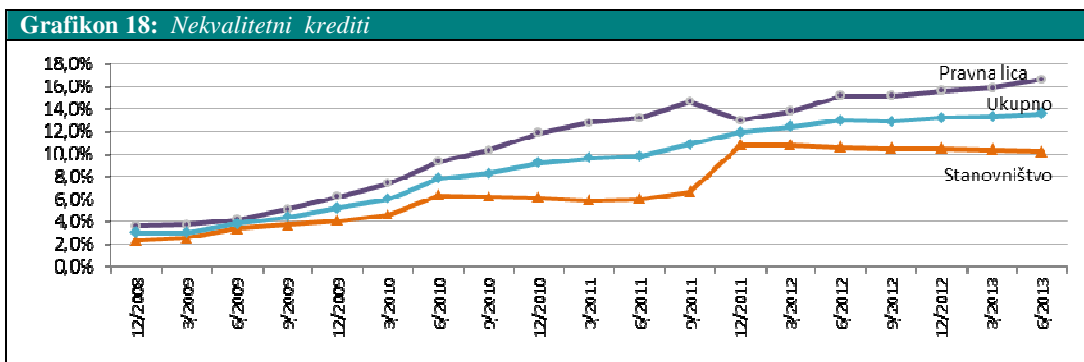
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)												INDEKS
	31.12.2012.						30.6.2013.						
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.465.201	87,0	3.873.088	68,8	8.338.289	77,5	100
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	145.486	2,8	821.031	14,6	966.517	9,0	100
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	83.475	1,6	234.284	4,1	317.759	2,9	98
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	156.941	3,1	314.733	5,6	471.674	4,4	109
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	281.871	5,5	387.746	6,9	669.617	6,2	103
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.132.974	100,0	5.630.882	100,0	10.763.856	100,0	101
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	667.773	13,0	1.757.794	31,2	2.425.567	22,5	102
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	522.287	10,2	936.763	16,6	1.459.050	13,6	104
		47,6		52,4		100,00		47,7		52,3		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		27,5		72,5		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		35,8		64,2		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,1		84,9		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su blago pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel nekvalitetnih kredita je, nakon blagog povećanja od 0,4 postotna boda, iznosio 13,6%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 4% ili 52 milijuna KM i to pravnih osoba za 7,4% ili 65 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,3% ili 12 milijuna KM. Udjel klasificiranih kredita je povećan na 22,5%, odnosno za 0,3 postotna boda.

Od ukupnih kredita odobrenih pravnim osobama u iznosu od 5,6 milijardi KM, sa 30. 6. 2013. u kategorije B do E klasificirano je visokih 31,2% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2012. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,1 milijardu KM, u navedene kategorije klasificirano je 13% ili 668 milijuna KM (na kraju 2012. godine 13,5% ili 685 milijuna KM), što je također zabrinjavajuća razina.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 64% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 36%. U prvoj polovici 2013. godine nastavljen je rast udjela nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih osoba, kao rezultat navedenog rasta od 7,4%, dok je kod stanovništva došlo do stagnacije, odnosno neznatnog smanjenja. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 16,6% ili 937 milijuna KM, što je za jedan postotni bod više nego na kraju 2012. godine. Za sektor stanovništva isti iznose 10,2% ili 522 milijuna KM, što je za 0,4 postotna boda manje nego 31. 12. 2012.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u %)								INDEKS	
	31.12.2012.				30.6.2013.					
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11 (8/4)
1. Krediti pravnim osobama za:										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	114.545	1,1	31.061	27,1	104	99
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.533.174	14,2	272.241	17,8	100	112
Gradevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	396.658	3,7	115.677	29,2	97	109
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.346.045	21,8	340.808	14,5	101	110
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	161.217	1,5	21.608	13,4	97	92
Ostalo ²⁸	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.079.243	10,0	155.368	14,4	103	99
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.630.882	52,3	936.763	16,6	101	107
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.817.735	35,5	307.563	8,1	102	98
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.169.639	10,9	172.389	14,7	99	97
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	145.600	1,4	42.335	29,1	96	94
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.132.974	47,7	522.287	10,2	101	98
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.763.856	100,0	1.459.050	13,6	101	104

Najveći udjel u ukupnim kreditima od pravnih osoba imaju sektori trgovine (21,8%) i proizvodnje (14,2%), a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju (35,5%) i stambeni krediti (10,9%), a udjeli su skoro isti kao i na kraju prethodne godine.

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim udjelom u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od 28,6%, da bi se na kraju prve polovice 2013. godine situacija promijenila, tako da najveći udjel nekvalitetnih kredita od 29,2% ima sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima niski udjel od svega 3,7%. Ovaj sektor je u prvoj polovici 2013. godine imao rast nekvalitetnih kredita od 9% ili devet milijuna KM.

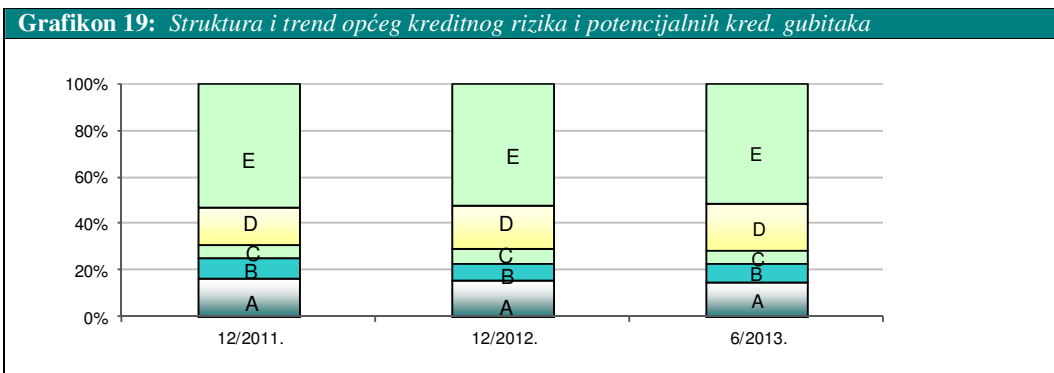
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (21,8%) i proizvodnje (14,2%). Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom utjecaju krize, a kvaliteta kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. U prvoj polovici 2013. godine nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 12% ili 28 milijuna KM, odnosno povećanje udjela sa 15,9% na 17,8% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 milijuna KM, a udjel je povećan za 3,1 postotni bod, odnosno na razinu od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti također imaju relativno visok rast od 10% ili 32 milijuna KM, a udjel je povećan za 1,2 postotna boda, odnosno na 14,5% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 milijuna KM, a udjela sa 11,2% na 13,3%).

Kod stanovništva, za razliku od gospodarstva, trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 29,1% (na kraju 2012. godine 29,6%,) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1,4% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 14,7% imaju stambeni krediti (na kraju 2012. godine 14,9%), dok je kod kredita za opću potrošnju udjel niži i iznosi 8,1%, što je za 0,3 postotna boda manje nego na kraju 2012. godine.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
	2	3	4	5	6	7		
A	209.555	29,2	211.433	15,4	214.512	15,3	100	101
B	132.048	18,4	108.313	7,9	106.486	7,6	91	98
C	113.962	15,9	87.874	6,4	83.668	5,9	129	95
D	258.297	36,0	252.970	18,5	276.353	19,7	120	109
E	3.851	0,5	710.079	51,8	723.175	51,5	104	102
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.404.194	100,0	106	102

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 2% ili 33 milijuna KM i iznose 1,4 milijarde KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 1% ili tri milijuna KM i iznose 214 milijuna KM, a rezerve za B kategoriju su smanjene za 2% ili dva milijuna KM, zbog smanjenja iste za 2% ili 24 milijuna KM, a iznose 106 milijuna KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 3% ili 50 milijuna KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 3% ili 32 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,08 milijardi KM. Najveći rast od 9% ili 23 milijuna KM imale su rezerve za D kategoriju, slijede rezerve za E kategoriju s rastom od 2% ili 13 milijuna KM, dok rezerve za C kategoriju bilježe pad od 5% ili četiri milijuna KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfelja, a što je rezultat daljnjeg utjecaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom. Ovaj pokazatelj iznosi 8,8% i na istoj je razini u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 30. 6. 2013. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,9%, za C kategoriju 25,4%, D kategoriju 57% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).²⁹

U skladu sa MRS/MSFI banke su obvezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih sukladno internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici.

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tablica 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u %)				INDEKS
	31.12.2012.		30.6.2013.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.139	100,0%	13.465.691	100,0%	101
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.729.182	13,0%	1.775.764	13,2%	103
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.708.152		1.755.212		103
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	21.030		20.552		98
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	11.556.957	87,0%	11.689.927	86,8%	101
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.251	100,0%	1.105.586	100,0%	101
a) Ispravke vrijednosti za default	953.816	87,3%	968.171	87,6%	101
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	950.256		963.929		101
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	3.560		4.242		119
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	138.435	12,7%	137.415	12,4%	99
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.763.856	100,0%	101
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.693.629	15,7%	103
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	9.070.227	84,3%	101
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.196	100,0%	1.024.723	100,0%	102
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.649	89,2%	912.949	89,1%	102
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.547	10,8%	111.774	10,9%	103
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	55,2%		54,5%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,2%		8,2%		

Kreditu u statusu neizmirenja obveza (default) u prvoj polovici 2013. godine povećani su za 3% ili 49 milijuna KM. Radi usporedbe, nekvalitetni krediti imali su rast od 4% ili 52 milijuna KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je neznatno povećan (za 0,3 postotna boda) i iznosi 15,7%, a nekvalitetnih kredita 13,6%, dok je udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi od 13% na istoj razini kao i na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (defaultu) ispravicima vrijednosti je smanjena sa 55,2% na 54,5%, dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivu ostala na skoro istoj razini od 70,5%. Također, pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je nepromijenjena u odnosu na kraj prošle godine i iznosi 1,2%, kao i pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti od 8,2% rizične aktive. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 10,4%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja clijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30. 6. 2013. godine 2.450 jemaca je ukupno otplatilo 12,6 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 76 milijuna KM (2.186 kreditnih partija), što je za 4% više u odnosu na iznos otplate na teret jemaca sa 31. 12. 2012. (12 milijuna KM otplatila su 2.823 jemca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 milijuna KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 46 milijuna KM (31. 12. 2012.: 41 milijun KM).

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u prvoj polovici 2013. godine povećan iznos kredita koje otplaćuju jemci, stanje preostalog duga, kao i iznos otplate na teret jemaca. Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,43% i 0,18%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba³¹.

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u prvoj polovici 2013. godine, od ukupno primljenih 316 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza odobrile 304 zahtjeva u ukupnom iznosu od 31 milijun KM ili 96%, što je za 17% manje u usporedbi sa istim razdobljem 2012. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravna osobe se odnosi 30 milijuna KM, a na fizička osobe 962 tisuće KM.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke po osnovi izvršenih reprograma je povećanje od 87 tisuća KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, u prvoj polovici 2013. godine u odnosu na ukupne kredite sa 30. 6. 2013. imaju udjel od svega 0,29% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 0,54%, dok je za sektor stanovništva 0,02%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2013. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je za šest mjeseci 2013. godine rast iznosio 15% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a u prvoj polovici 2013. godine 2,5%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i

³¹ "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12 i 111/12.

neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 26: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ³²			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	126.159	119	80
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	641	154	104
Upravi banke	2.170	2.574	2.792	119	108
UKUPNO	134.532	160.052	129.244	119	81
Potencijalne i preuzete izanbil. obveze	29.818	21.800	15.230	73	70

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 19%, a potencijalne obveze za 30%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava

³² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH u prvoj polovici 2013. godine, ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 83 milijuna KM, što je za 18% ili 12 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom razdoblju prošle godine (efekt 13 milijuna KM), posebno kod jedne velike banke koja pripada grupi banaka koje su nositelji profitabilnosti, te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala s gubitkom (efekt šest milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od sedam milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarenog gubitka kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom razdoblju prošle godine, te ostvarenje manje dobiti kod nekoliko banaka.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Značajnije smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod koji je skoro na istoj razmatra kao i prošle godine, utjecalo je na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Pozitivan financijski rezultat od 88,5 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 16% ili 12,5 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 5,8 milijuna KM iskazan je kod tri banke, s napomenom da su ove banke prošle godine pozitivno poslovale, i isti je neznatno veći (1%) u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 27: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.6.2011.		30.6.2012.		30.6.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-17.161	6	-5.744	3	-5.813	3
Dobit	64.828	13	75.988	16	88.504	14
Ukupno	47.667	19	70.244	19	82.691	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (88,5 milijuna KM) 70% ili 62 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 49%, dok se od ukupnog gubitka od 5,8 milijuna KM, samo na jednu manju banku sa niskim udjelom aktive u sustavu, odnosi 59% ili 3,4 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 10 banaka ima bolji financijski rezultat (za 19 milijuna KM), dok sedam banaka imaju lošiji rezultat (za sedam milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednje četiri godine, što se

vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), koji je predstavlja najvažniji faktor koji je rezultirao poboljšanjem finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje dvije godine (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), a što nije u korelaciji s navedenim podacima o rastu loših kredita. To upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 420 milijuna KM, što je skoro neizmijenjeno u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 334 milijuna KM, sa stopom pada od 4% ili 13 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat blagog pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita, imalo je za posljedicu daljnji pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri velike banke, koje su nositelji profitabilnosti, utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 389 milijuna KM, što je za 4% ili 17 milijuna KM manje nego u istom razdoblju prošle godine, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 97% na 93%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od 15 milijuna KM ili 4%, sa smanjenim udjelom u ukupnim prihodima sa 87,6% na 83,6%. Također, treba istaći da, nakon kamatnih prihoda po kreditima, druga značajna stavka s negativnim utjecajem na ukupne kamatne prihode su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, s niskim udjelom od 0,2% i smanjenjem od dva milijuna KM, što je prvenstveno rezultat nižih naknada na sredstva obvezne i iznad obvezne rezerve kod Centralne banke BiH.

Pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali veću stopu pada (-11%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-4%), ali nominalno razlika je niža: kamatni rashodi smanjeni su za 15 milijuna KM, a kamatni prihodi za 17 milijuna KM. Kamatni rashodi iznose 122 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 32,6% na 29%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 4,9%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 104 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 4% ili četiri milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim povećanjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,15% na 1,16%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 12 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bilježe smanjenje od 43%, sa smanjenjem udjela sa 4,9% na 2,8%.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod smanjen je za 1% ili dva milijuna KM i iznosi 267 milijuna KM, sa smanjenim udjelom u strukturi ukupnog prihoda sa 64,4% na 63,6%.

Operativni prihodi iznose 153 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 2%, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda je povećan sa 35,6% na 36,4%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 4% ili četiri milijuna KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 334 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 4% ili 13 milijuna KM, prvenstveno kao rezultat smanjenja troškova ispravke vrijednosti. Istodobno, njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 83% na 79,5%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 54 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, niži su za 15% ili 10 milijuna KM, što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 15,3% na 12,9%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 244 milijuna KM i udjelom od 58% u ukupnom prihodu, također bilježe pad od 2% ili četiri milijuna KM, od toga troškovi plaća i doprinosa, kao

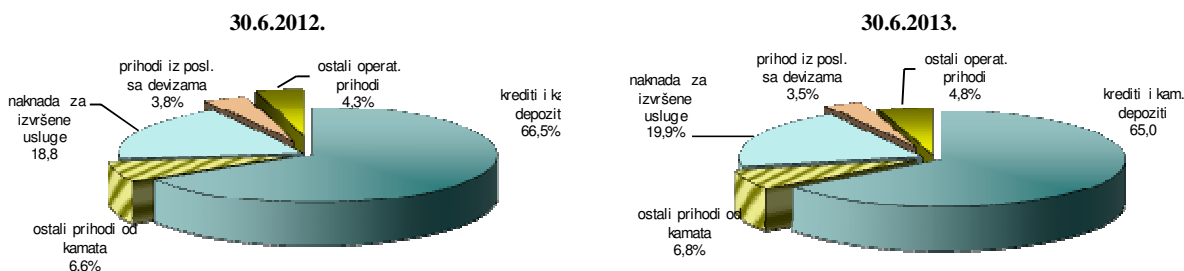
najveća stavka operativnih rashoda, su smanjeni za 2% ili tri milijuna i iznose 121 milijun KM ili 29% ukupnog prihoda, dok troškovi fiksne aktive, nakon pada od 4% ili tri milijuna KM, iznose 76 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 18%. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opseg kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.6.2011.		30.6.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	12.392	2,1	2.789	0,5	1.026	0,2	23	37
Kreditni i poslovi leasinga	377.293	63,6	366.570	66,0	351.026	64,8	97	96
Ostali prihodi od kamata	33.930	5,7	36.719	6,6	37.225	6,8	108	101
UKUPNO	423.615	71,4	406.078	73,1	389.277	71,8	96	96
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	101.415	17,0	104.172	18,8	107.733	19,9	103	103
Prihodi iz posl. sa devizama	19.976	3,4	21.294	3,8	19.106	3,5	107	90
Ostali operativni prihodi	48.374	8,2	23.742	4,3	26.000	4,8	49	110
UKUPNO	169.765	28,6	149.208	26,9	152.839	28,2	88	102
UKUPNI PRIHODI (I + II)	593.380	100,0	555.286	100,0	542.116	100,0	94	98

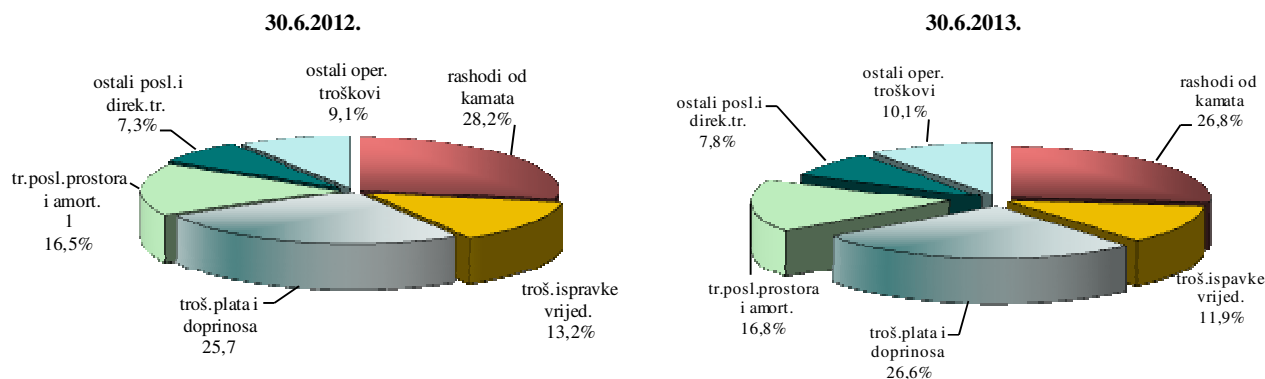
Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 29: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.6.2011.		30.6.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	113.539	20,8	108.378	22,4	104.333	22,9	95	96
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	22.775	4,2	20.470	4,2	11.607	2,5	90	57
Ostali rashodi od kamata	8.088	1,5	7.758	1,6	6.044	1,4	96	78
UKUPNO	144.402	26,5	136.606	28,2	121.984	26,8	95	89
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje ³³	114.725	21,0	64.070	13,2	54.397	11,9	56	85
Troškovi plaća i doprinosa	125.005	22,9	124.146	25,7	121.419	26,6	99	98
Troškovi posl. prostora i amortizacija	78.087	14,3	79.630	16,5	76.433	16,8	102	96
Ostali poslovni i direktni troškovi	34.845	6,4	35.403	7,3	35.501	7,8	102	100
Ostali operativni troškovi	48.629	8,9	44.175	9,1	46.276	10,1	91	105
UKUPNO	401.291	73,5	347.424	71,8	334.026	73,2	87	96
UKUPNI RASHODI (I + II)	545.693	100,0	484.030	100,0	456.010	100,0	89	94

³³ Po prethodnoj metodologiji: Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke.

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	30.6.2011.	30.6.2012.	30.6.2013.
Dobit na prosječnu aktivu	0,3	0,5	0,6
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,8	3,3	3,7
Dobit na prosječni dionički kapital	4,0	5,8	7,0
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,9	1,8	1,8
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,1	1,0	1,0
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,0	2,8	2,8
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,0	0,7	0,6
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,7	1,7	1,6
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,7	2,3	2,3

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je ROAA (zarada na prosječnu aktivu), zbog većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, porastao sa 0,5% na 0,6% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 5,8% na 7%. Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,8%), ostao je isti kao i na kraju usporednog razdoblja prethodne godine. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se i poboljšanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 0,7% na 0,6%.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem daljnjeg kretanja i trenda u kvaliteti aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utječe na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), izravno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora u narednom razdoblju. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve neamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstveni način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

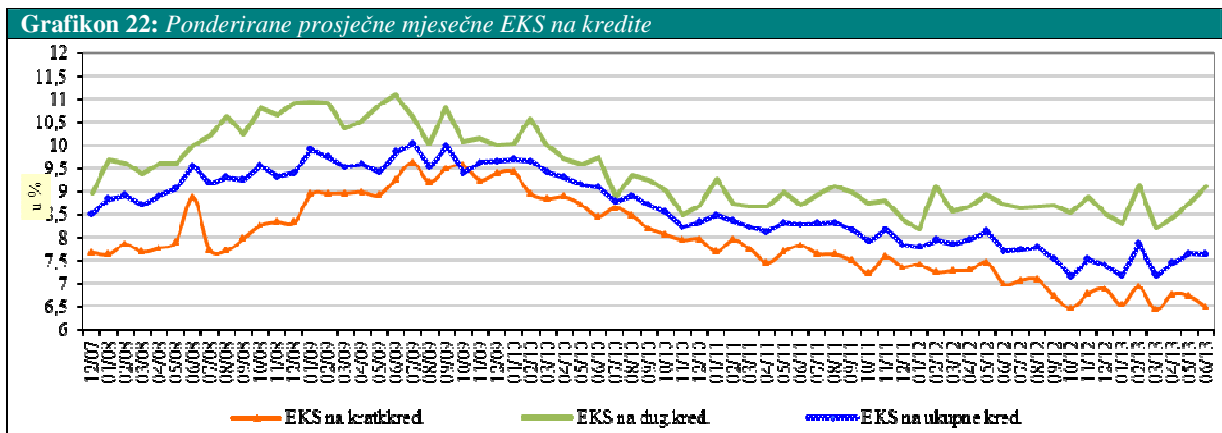
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanim metodologijom³⁶.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankarskog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2011. godine, ožujak, lipanj i prosinac 2012. godine, te ožujak i lipanj 2013. godine.

Tablica 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite												
OPIS	12/2011.		3/2012.		6/2012.		12/2012.		3/2013.		6/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,60	7,27	6,31	7,01	6,47	7,05	6,06	6,43	6,04	6,48
1.1. Gospodarstvu	6,74	7,28	6,54	7,15	6,16	6,75	6,42	6,93	6,12	6,46	6,09	6,47
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	8,67	11,73	7,74	10,94	8,40	11,50	8,58	10,90	7,92	10,91
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,72	8,57	7,71	8,67	7,85	8,29	7,48	8,21	8,07	9,10
2.1. Gospodarstvu	6,96	7,59	6,62	7,10	6,77	7,46	6,98	7,65	6,40	6,72	6,94	7,40
2.2. Stanovništvu	8,25	8,51	8,50	9,59	8,38	9,54	8,44	8,73	8,37	9,46	8,52	9,79
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	7,14	7,83	7,45	7,85	6,9	7,71	7,05	7,57	6,66	7,18	6,93	7,63
3.1. Gospodarstvu	6,81	7,38	6,56	7,14	6,33	6,95	6,55	7,10	6,19	6,53	6,26	6,66
3.2. Stanovništvu	8,27	8,69	8,51	9,71	8,35	9,61	8,43	8,88	8,38	9,55	8,49	9,83

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

³⁶ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u lipnju 2013. godine iznosila je 7,63%, što je više od razine u prosincu od 7,4%, a ista je rezultat blagih oscilacija vrijednosti EKS na kredite u rasponu od 0,69 postotnih bodova tijekom prvih šest mjeseci 2013. godine, s najmanjom vrijednošću od 7,17% zabilježenu u siječnju, a najvećom 7,86% u veljači.

Ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite u prvoj polovici 2013. godine bilježe veće oscilacije, i to unutar 0,92 postotna boda, nego na kratkoročne, koje su se kretale unutar 0,48 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u lipnju 2013. godine iznosila je 6,48%, što je za 0,4 postotna boda manje u odnosu na prosinac 2012. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite je u lipnju 2013. godine iznosila 9,1%, što je u odnosu na prosinac 2012. godine veće za 0,6 postotnih bodova.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³⁷, u promatranom razdoblju 2013. godine, bilježe blage oscilacije. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,93% iz prosinca 2012. godine na razinu od 6,66% u lipnju 2013. godine. Trend pada ponderiranih EKS na kredite odobrene gospodarstvu zabilježen je kod kratkoročnih (sa 6,86% na 6,45%), dok je kod dugoročnih kredita zabilježen rast (sa 7,22% na 7,40%).

Blagi trend rasta EKS na kredite odobrene stanovništvu zabilježen je kod kratkoročnih kredita (sa 10,89% na 10,91%), s izraženijom oscilacijom unutar 1,05 postotnih bodova u usporedbi s rasponom osciliranja kod kratkoročnih kredita unutar 0,40 postotnih bodova, dok je ponderirana EKS kod dugoročnih kredita veća za 0,2 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2012. godine, i ista iznosi 9,79%.

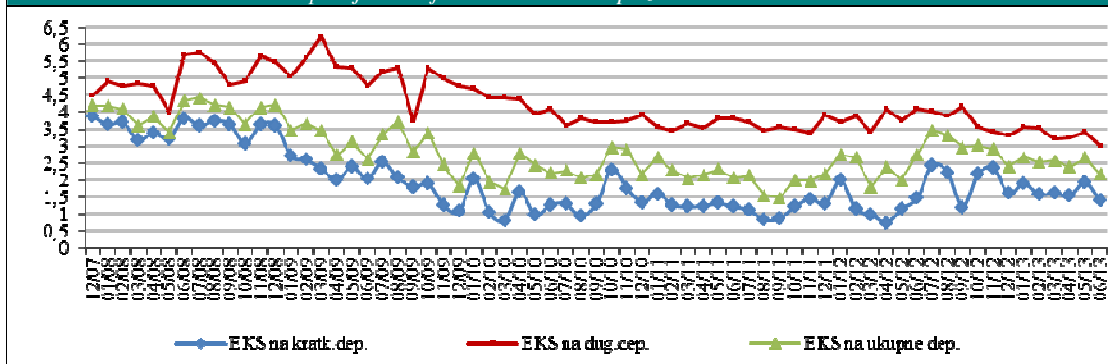
Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tablica 32 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2011.		3/2012.		6/2012.		12/2012.		3/2013.		6/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	0,97	0,97	1,44	1,45	1,59	1,59	1,57	1,59	1,35	1,37
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,64	0,64	0,48	0,48	1,28	1,28	1,26	1,26	1,01	1,01
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	1,77	1,77	3,15	3,18	2,53	2,55	1,98	2,02	1,80	1,86
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	3,39	3,41	4,07	4,1	3,3	3,32	3,18	3,21	2,95	2,97
2.1. do tri godine	3,73	3,75	3,23	3,24	4,01	4,03	3,17	3,19	3,03	3,06	2,64	2,66
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,30	4,40	4,57	4,76	4,42	4,46	4,01	4,04	4,32	4,33
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,17	2,18	1,77	1,78	2,72	2,74	2,39	2,40	2,55	2,57	2,14	2,16

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderirana EKS na kratkoročne depozite u prvoj polovici 2013. godine je oscilirala unutar 0,56 postotnih bodova i u lipnju 2013. godine je iznosila 1,37%, što je ujedno i najniža ponderirana EKS tijekom 2013. godine, a ista je za 0,22 postotna boda manja od razine u prosincu 2012. godine. Promatrano u odnosu na kretanja tijekom cijele 2012.godine, ista u prvoj polovici 2013. godine ima blaže oscilacije. Prisutan je trend pada EKS kod kratkoročnih depozita, promatrano i po sektorskoj i po ročnoj strukturi.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite također je u blagom padu, u lipnju 2013. godine je iznosila 2,97%, što je manje za 0,35 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2012. godine, sa zabilježenim oscilacijama unutar 0,57 postotnih bodova. Treba istaći da je, prema podacima u posljednjih šest godina, ovo najniža razina EKS na dugoročne depozite.

Kod kamata na dugoročne depozite, najveće smanjenje proizlazi iz pada EKS na depozite oročene do tri godine, i to kod depozita vlade i vladinih institucija (sa 3,97% na 0%), a s najvećim rastom od 1,37 postotnih bodova kod depozita privrede oročenih preko tri godine (sa 3,5% na 4,87%).

Banke su u lipnju 2013. godine plaćale gospodarstvu veće kamatne stope na oročene depozite (3,59%) nego stanovništvu (2,73%), i kod kratkoročnih (2,24% i 1,79%) i kod dugoročnih depozita (4,25% i 3,15%). U odnosu na prosinac 2012. godine stope na oročene depozite kod oba sektora su niže, kod gospodarstva za 0,41 postotni bod, a kod stanovništva za 0,25 postotnih bodova.

Razlika u EKS gospodarstva i stanovništva proizlazi iz strukture oročenih depozita. Naime, depoziti stanovništava su znatno veći, posebno dugoročni, jer u strukturi depozita koji se oročavaju preko

jedne godine (najveći iznos oročenja je do tri godine) dominantni su depoziti stanovništva i isti su značajan izvor za financiranje dugoročnih plasmana i realnom sektoru i stanovništvu. Stoga su i politike kamatnih stopa banaka prilagođene i uvjetovane postojećom strukturom izvora, te su kamatne stope na oročene depozite stanovništva niže nego na depozite gospodarstva, dok je kod kredita obrnuta situacija.

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 33 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju										
O P I S	31.12.2011.		30.6.2012.		31.12.2012.		31.3.2013.		30.6.2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,86	8,40	8,53	8,43	8,57	8,52	8,67	8,37	8,53
2. Ponderirane kam. stope na depozite po videnju	0,18	0,18	0,22	0,22	0,19	0,19	0,19	0,19	0,18	0,18

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u ožujku 2013. godine iznosila je 8,53% (pad od 0,04 postotna boda u odnosu na prosinac 2012. godine), a na depozite po videnju 0,18%, što je skoro ista razina kao i u prosincu 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intenzitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine,

kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend koji se uz blaže oscilacije nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovicu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odljevom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju financijske aktive, uz trend blagog smanjenja depozita od 2011 godine, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordiniranom dugu, pod utjecajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih financijskih obveza, pada udjela likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinirani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza, s trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski zajmovi zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijea.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 6. 2013. najveći udjel od 73,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³⁸) s udjelom od 8,1%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, s nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja

³⁸ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospijeu.

ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

- u 000 KM-

Tablica 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospjeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	4.868.212	44,8	96	101
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	200.104	1,8	62	75
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	691.913	6,4	94	98
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	5.760.229	53,0	94	100
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.425.321	31,5	109	96
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.677.446	15,5	95	105
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.102.767	47,0	105	99
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. smanjeni za 1% ili 98 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi smanjenja depozita vladinih institucija za 17% ili 118 milijuna KM, depozita bankarskih institucija za 10% ili 99 milijuna KM i depozita privatnih poduzeća za 2% ili 36 milijuna KM, što je dijelom kompenzirano rastom depozita stanovništva za 3% ili 155 milijuna KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospjeću je relativno dobra, s udjelom kratkoročnih depozita od 53,0% i dugoročnih 47,0%, što je na približno istoj razini u odnosu na kraj 2012. godine.

Neznatne promjene u ročnoj strukturi rezultat su smanjenja kratkoročnih depozita za 0,4% ili 22 milijuna KM, većim dijelom depozita oročenih do tri mjeseca kod sektora bankarskih institucija, te kratkoročnih depozita do godinu dana najvećim dijelom kod privatnih poduzeća. Dugoročni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. smanjeni za 1,5% ili 76 milijuna KM kao posljedica smanjenja depozita do tri godine, u okviru kojih je nešto značajnije smanjenje zabilježeno kod depozita javnih poduzeća do tri godine, što je kompenzirano rastom dugoročnih depozita stanovništva. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 61,0% na 63,4% i bankarskih institucija koje zbog smanjenja ukupnih depozita bilježe vrlo blago povećanje udjela sa 13,2% na 13,3%. Pored navedenih sektora značajan dugoročni izvor su i depoziti javnih poduzeća, sa smanjenjem udjela sa 12,1% na 9,1%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 68,6% imaju depoziti stanovništva, uz rast udjela od tri postotna boda, zatim depoziti javnih poduzeća 13,2%, uz smanjenje udjela za tri postotna. U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 52,8% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za dva postotna boda, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju udjel od 31,4% (na kraju 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako ročna struktura depozita po ugovorenom dospjeću prikazuje blago poboljšanje ročnosti, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospjeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospjeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

- u 000 KM-

Tablica 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospjeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	4.985.124	45,9	95	101
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	819.712	7,5	99	90
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.162.905	19,9	103	95
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	7.967.741	73,3	98	98
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	2.686.717	24,8	109	103
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	208.538	1,9	56	94
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	2.895.255	26,7	101	102
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 73,3%, ali da je prisutan trend blagog poboljšanja. U odnosu na kraj 2012. godine, kratkoročni depoziti su imali pad od 2% ili 161 milijun KM, sa smanjenjem udjela za 0,9 postotnih bodova, dok su dugoročni depoziti povećani za 2% ili 63 milijuna KM, uz povećanje udjela sa 25,8% na 26,7%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (92,8% dugoročnih depozita i 24,7% ukupnih depozita), dok negativan trend i značajnije smanjenje u posljednje dvije godine imaju depoziti s preostalom ročnošću preko pet godina. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,1 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 6. 2013. cca 2,2 milijarde KM, odnosno nešto više od 43% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 36: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.6.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.174.650	10,9	112	109
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.438.147	22,7	108	99
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.151.059	66,4	98	100
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.763.856	100,0	102	101

U prvoj polovici 2013. godine nisu zabilježene značajnije promjene u iznosu dugoročnih kredita (rast od 0,4% ili cca 32 milijuna KM), dok kratkoročni krediti bilježe blagi pad od 1,4% ili 34 milijuna KM. Međutim, dospjela potraživanja povećana su za visokih 9% ili cca 100 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 65% se odnosi na privatna poduzeća, 33% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,1% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 48,1%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 72,4% što je za 1,2 postotna boda više u odnosu na kraj 2012. godine, dijelom i zbog smanjenja aktive za 0,8%, dok su krediti povećani za 0,9%. Novčana sredstva su smanjena za 4% ili 145 milijuna KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2012. godine, smanjen je sa 26,4% na 25,7%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo utjecaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodna razdoblja. Međutim, u 2012. godini zabilježeno je daljnje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obveza, dok je koeficijent kratkoročne financijske obveze/ukupne financijske obveze neznatno poboljššan radi bolje ročne strukture izvora. U 2013. godini nastavlja se trend smanjenja novčanih sredstava radi pada depozita i izmirenja dospjelih kreditnih obveza, što je dovelo do daljnjeg kvarenja pokazatelja likvidnosti.

- u % -

Tablica 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	25,8
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	49,0	46,2	44,8
Kratkoročne financ. obveze/ ukupne financ. obveze	69,1	68,9	68,6
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	90,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ⁴²	82,9	86,8	89,2

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, a taj trend nastavljen je i u 2013. godini. Sa 30. 6. 2013. ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visoki udjel kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju pri on site kontrolama usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osiguralo zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2013. godini redovito ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

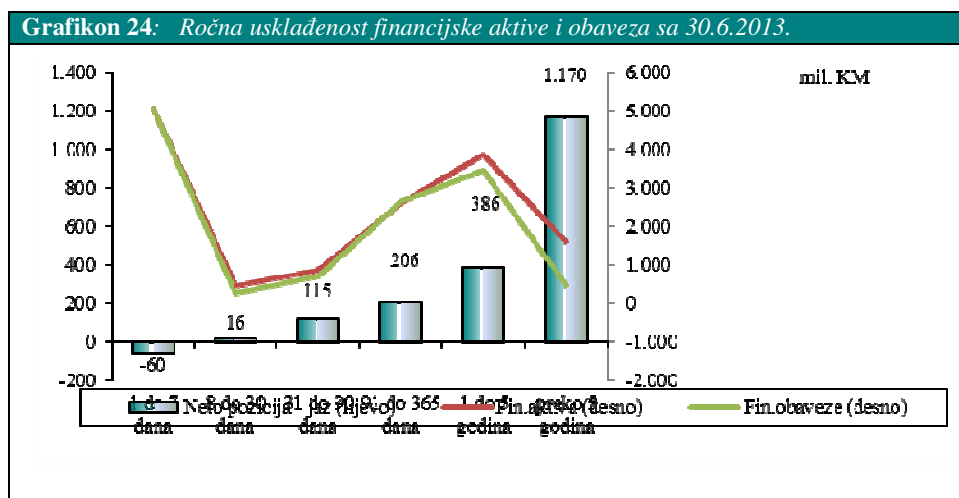
⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tablica 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.423.208	91	100
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.550.990	3.149.188	3.256.390	89	103
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	5.721.702	94	102
4.Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.144.340	94	102
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	572.170	94	102
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.278.868	89	100
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.684.220	88	104

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne financijske aktive i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012.

Sa 30. 6. 2013. kratkoročna financijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obveza za 277 milijuna KM. U odnosu na kraj 2012. godine pozitivni jaz je zadržan na približno istoj razini od 277 milijuna KM (rast od 0,1%), što je za posljedicu imalo da je i koeficijent pokrivenosti kratkoročnih obveza nepromijenjen i iznosi 103,2%.

Kratkoročna financijska aktiva je smanjena za 1,5%, a kratkoročne financijske obveze za 1,6%. U okviru kratkoročne financijske aktive smanjenje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su manja za 3,7% ili 145 milijuna KM, aktive za trgovinu 5,4% ili 20 milijuna KM, novčanih pozajmica danih drugim bankama 12,9% ili 10 milijuna KM i ostale financijske aktive 3,8% ili cca šest milijuna KM, dok je rast zabilježen kod kredita od 0,9% ili 37 milijuna KM i vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća 13,3% ili devet milijuna KM. Financijska aktiva preostalog roka dospijuća preko jedne godine je blago povećana, za 0,3% ili 15 milijuna KM, kao posljedica povećanja kredita za 0,8% ili 43 milijuna KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća za 27,2% ili 28 milijuna KM.

Na strani obveza s rokom dospijuća do jedne godine, najveće smanjenje se odnosi na depozite koji su manji za 2,0% ili 161 milijun KM, zatim obveze po uzetim kreditima koje su manje za 16,5% ili 40 milijuna KM, uzete pozajmice od drugih banaka su smanjene u 100% iznosu ili dva milijuna KM i

iznos subordiniranih dugova je smanjen za 4,3% ili dva milijuna KM, što je uz rast ostalih financijskih obveza od 25,8% ili 69 milijuna KM, dovelo do ukupnog smanjenja obveza s rokom dospijeaća do jedne godine za 1,6% ili cca 136 milijuna KM. Obveze s rokom dospijeaća preko jedne godine su vrlo blago smanjene za 0,3% ili cca 11 milijuna KM, što je posljedica rasta depozita za 2,2% ili 63 milijuna KM i ostalih financijskih obveza za 8,2% ili pet milijuna KM, uz smanjenje obveza po uzetim kreditima za 7,9% ili 71 milijun KM i obveza po subordiniranim dugovima, koje su manje za 5,5% ili osam milijuna KM.

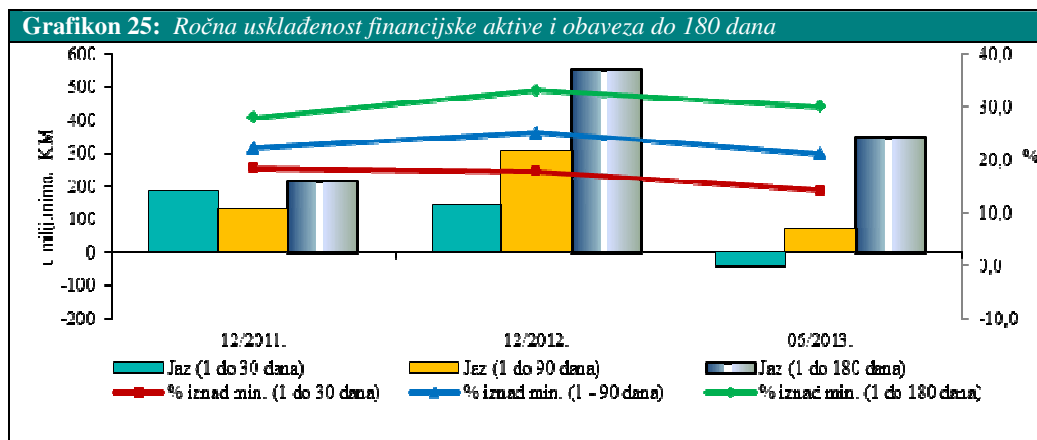
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeaća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴³.

- u 000 KM -

Tablica 39: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.428.676	96	99
2. iznos financijskih obveza	5.561.192	5.346.703	5.472.948	96	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	44.272	77	31
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	99,2%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	14,2%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.210.079	98	98
2. iznos financijskih obveza	6.378.807	6.048.777	6.139.584	95	102
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	70.495	230	23
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	101,1%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	21,1%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.240.627	99	97
2. iznos financijskih obveza	7.308.881	6.903.027	6.893.822	94	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	346.805	259	63
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	105,0%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	30,0%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 6. 2013. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

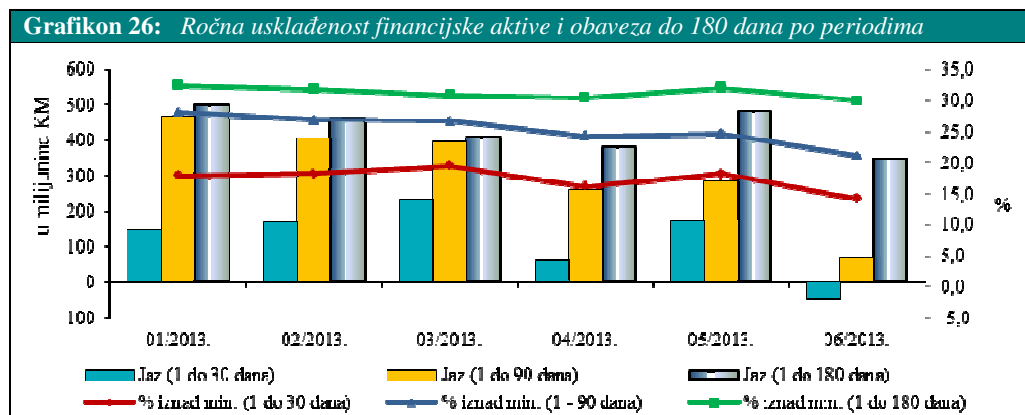
⁴³ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospijeaća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeaća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeaća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeaća do 180 dana.

Nakon što je sa 31. 12. 2010. iznos finansijskih obaveza bio veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, finansijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od finansijskih obaveza, a ostvareni postotci ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. finansijska aktiva također bila veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. Ostvareni postotci ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu. Sa 30. 6. 2013. u sva tri intervala zabilježeno je blago pogoršanje, a u intervalu do 30 dana iznos finansijske aktive bio je nešto niži od finansijskih obaveza (0,8%). Pozitivan jaz zabilježen je u preostala dva intervala, ali nešto niži nego na kraju 2012. godine, u intervalu do 90 dana zbog smanjenja finansijske aktive uz istodobni porast finansijskih obaveza, a u intervalu do 180 dana zbog smanjenja finansijske aktive uz zadržana približno ista razina finansijskih obaveza.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 14,2%, u drugom za 21,1% i u trećem intervalu za 30%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u razdoblju siječanj-lipanj 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog smanjenja depozita i loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajevai/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.⁴⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 6. 2013. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 12,2% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 47,4% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁵ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tablica 40: Devizna usklađenost financijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁶										
Opis	31.12.2012.				30.6.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	829	11,0	1.338	16,0	79	85
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	46	0,6	62	0,7	118	109
3. Krediti s val. klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.319	83,6	6.537	78,3	102	102
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	364	4,8	416	5,0	112	109
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.558	100,0	8.353	100,0	99	99
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.147	70,5	5.805	72,7	99	99
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	955	13,1	972	12,2	90	90
3. Dep. i kred. s val.klauz.	915	12,3	915	11,2	933	12,8	933	11,7	102	102
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	267	3,6	275	3,4	107	106
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.302	100,0	7.985	100,0	98	98
<i>III. Izanbilanca</i>										
1. Aktiva	153		153		134		135			
2. Pasiva	235		349		236		332			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		154		171			
%	5,2%		6,2%		8,5%		9,5%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		21,5%		20,5%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁷ dominantan je udjel EURO od 68,2%, što je niže od udjela 31. 12. 2012. (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijardi KM na 1,24 milijarde KM. Udjel EURO u obvezama od 90,3% je kao i na kraju 2012. godine, iako postoji blagi pad nominalnog iznosa sa 6,5 na 6,4 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktivi (78,3% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istoj razini u odnosu na 31.12.2012. (76,2% ili 6,4 milijarde KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 21,7% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 14,8% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,9% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2012. godine kreditu ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali udjel od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,7% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 67,1% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (96,7%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,0 milijardi KM) najveći udjel od 79,8% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je udjel i iznos indeksiranih obveza znatno manji i iznosi 11,7% ili 0,9 milijardi KM (na kraju 2012. godine udjel obveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u prvoj polovici 2013. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.6.2013. dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju četiri banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 9,5% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM).

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

je za 20,5 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 8,5% što je za 21,5 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu temeljnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u suradnji s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте: Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedeni nacrti upućeni su na javnu raspravu bankama putem Udruge banaka u BiH.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju treba:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na lica mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistemsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori

- prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organiziranje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.
 - kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
 - nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
 - ulagati napore za ubrzanje okončanja postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerenja i žirantata, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-54-2/13
Sarajevo, 19.11.2013. godine

PRILOZI

- PRILOG 1..... Osnovni podaci o bankama u F BiH**
- PRILOG 2..... Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA**
- PRILOG 3..... Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH**
- PRILOG 4..... Štednja stanovništva u bankama u F BiH**
- PRILOG 5..... Izvješće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH**
- PRILOG 6..... Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH**
- PRILOG 7..... Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH**
- PRILOG 8..... Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH**

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.6.2013.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	RAGIB KARIĆ Privr. direktor - 14.06.2013.
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	3.817.112
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	528.721	625.188	507.588
1b	Kamatonski računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.309.524
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	354.724
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	68.207
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.763.856
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.589.155
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	120	54	51
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	962.707	1.074.251	1.174.650
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	154.105
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	487.151
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	31.759
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	42.186	24.756	23.590
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	250.843
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti*	1.005.659	1.066.424	1.083.040
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.024.723
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	58.317
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	14.868.307
O B V E Z E				
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	10.862.996
12a	Kamatonski depoziti	10.128.147	9.281.938	8.903.908
12b	Nekamatonski depoziti	996.528	1.679.063	1.959.088
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.762	1.752	1.745
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.762	1.752	1.745
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	0
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.030.509
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	203.948
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	826.561
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	206.159	186.675	176.988
18.	Ostale obveze	529.359	480.402	530.484
19.	UKUPNE OBVEZE	13.183.254	12.773.391	12.602.722
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.165.204
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	553.587
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	82.616
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.265.585
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.263.319	14.990.766	14.868.307
	PASIVNA I NEUTRALNA POBBILANCA	671.241	661.321	657.292
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	15.525.599

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.6.2013.**

u 000 KM

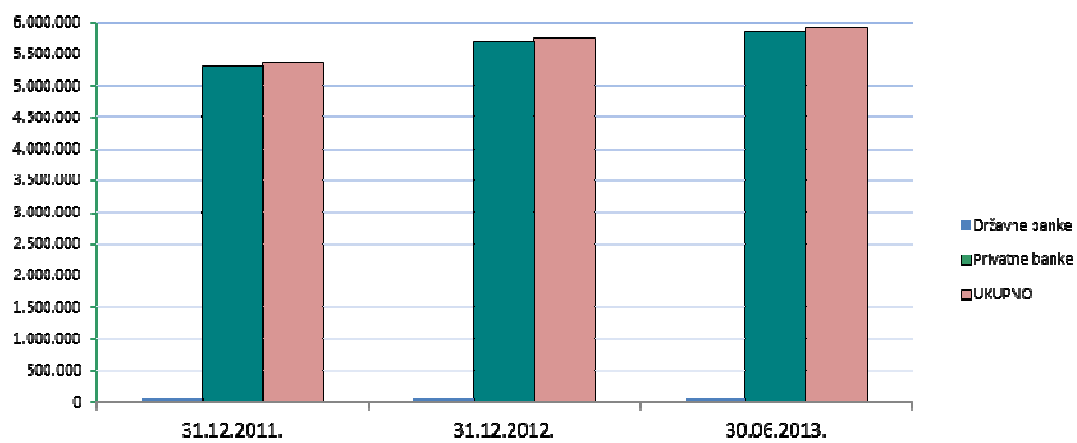
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	260.542	1,8%	202.510	1,9%	142.555	1,3%	1.456
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	455.607	3,1%	306.950	2,9%	329.558	3,0%	1.048
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.348.614	9,1%	916.013	8,5%	900.290	8,3%	458
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA SARAJEVO	1.331.621	9,0%	1.109.701	10,3%	874.425	8,0%	8.456
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	184.466	1,2%	89.100	0,8%	130.782	1,2%	815
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	66.759	0,4%	39.901	0,4%	41.955	0,4%	320
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	161.616	1,1%	120.395	1,1%	135.082	1,2%	-448
8	NLB BANKA dd TUZLA	793.581	5,3%	625.520	5,8%	606.010	5,6%	2.688
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	197.512	1,3%	144.891	1,3%	139.693	1,3%	-3.408
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	343.598	2,3%	292.648	2,7%	239.008	2,2%	34
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.707.746	24,9%	2.463.693	22,9%	2.870.096	26,4%	29.945
12	SBERBANK BH dd SARAJEVO	742.697	5,0%	624.059	5,8%	572.252	5,3%	3.107
13	SPARKASSE BANK d.d. SARAJEVO	934.121	6,3%	789.216	7,3%	793.531	7,3%	5.085
14	UNION BANKA dd SARAJEVO	219.496	1,5%	111.273	1,0%	161.903	1,5%	350
15	UNI CREDIT BANK BH dd MOSTAR	3.540.986	23,8%	2.517.240	23,4%	2.553.284	23,5%	32.426
16	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	279.990	1,9%	189.184	1,8%	220.352	2,0%	-1.957
17	ZIRAATBANK BH dd SARAJEVO	299.355	2,0%	221.562	2,1%	152.220	1,4%	2.316
	UKUPNO	14.868.307	100,0%	10.763.856	100,0%	10.862.996	100,0%	82.691

PRILOG 4

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.
Državne banke	50.259	58.050	60.126
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	5.867.236
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	5.927.362

PRILOG 5

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.6.2013.**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.180.352	231.974	19.601	4.550	1.670	2.438.147
2.	Dugoročni krediti	6.013.649	649.363	235.592	160.459	9.861	7.068.924
3.	Ostali plasmani	189.695	2.428	15	88	1.350	193.576
4.	Obračunata kamata i naknada	39.266	7.336	3.619	8.121	28.094	86.436
5.	Dospjela potraživanja	62.154	85.179	62.517	306.439	634.134	1.150.423
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama			49	226	23.952	24.227
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	317.904	3.715	4.028	2.592	23.131	351.370
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.803.020	979.995	325.421	482.475	722.192	11.313.103
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	173.029	92.617	82.900	274.957	722.192	1.345.695
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	105.849	87.654	83.735	184.384	621.418	1.083.040
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	102.929	52.561	31.274	112.997	97.675	397.436
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	83.714	36.299	25.172	81.589	52.409	279.183
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVI IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						131.112
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						4.638.244
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						15.951.347

**PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA
OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM**

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	2.566.753
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.154.094
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	464.015
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	7.437
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	247
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	14.513
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	150.669
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	280.516
	UKUPNO pozicija 14	4.638.244
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	151.586

PRILOG 5A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.6.2013.**

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	350.124	42.027	551	237		392.939
2.	Činidbene garancije	478.697	100.631	1.013	730	158	581.229
3.	Nepokriveni akreditivi	40.553	8.533				49.086
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.233.073	71.296	2.136	1.506	814	1.308.825
5.	Ostale potencijalne obveze banke	10.525	288		109	10	10.932
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.112.972	222.775	3.700	2.582	982	2.343.011
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	41.483	13.869	768	1.396	983	58.499
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	17.544	3.059	876	503	564	22.546
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	26.380	11.566	479	967	419	39.811
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.420	11.000	621	1.370	140	36.551
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						5.688
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						370.367
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						2.713.378
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						38.837

PRILOG 6

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.6.2011.	30.6.2012.	30.6.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	12.392	2.789	1.026
2)	Plasmani drugim bankama	2.677	2.601	944
3)	Kreditni i poslovi leasinga	377.293	366.570	351.026
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	2.645	2.923	3.796
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	88	165	184
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	0	0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	28.520	31.030	32.301
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	423.615	406.078	389.277
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	113.539	108.378	104.333
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	101	14	112
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	22.775	20.470	11.607
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	5.910	5.824	4.494
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	2.077	1.920	1.438
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	144.402	136.606	121.984
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	279.213	269.472	267.293
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	19.976	21.294	19.106
b)	Naknade po kreditima	3.098	3.161	3.195
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	12.442	12.281	12.102
d)	Naknade za izvršene usluge	85.875	88.730	92.436
e)	Prihod iz poslova trgovanja	582	324	2.499
f)	Ostali operativni prihodi	47.792	23.418	23.501
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	169.765	149.208	152.839
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost. vrijed. usklad*	114.725	64.070	54.397
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	34.845	35.403	35.501
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	149.570	99.473	89.898
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	125.005	124.146	121.419
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	78.087	79.630	76.433
3)	Ostali operativni troškovi	48.629	44.175	46.276
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	251.721	247.951	244.128
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	401.291	347.424	334.026
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	64.848	77.000	77.000
5.	GUBITAK	17.161	5.744	5.744
6.	POREZI	20	1.012	1.012
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT (4.-6.+7.-8. ili 7.-5.-6.-8.)	64.828	75.988	75.988
10.	NETO-GUBITAK (5. -6.-7.+8 ili 6+8-4-7)	17.161	5.744	5.744
11.	FINANCIJSKI REZULTAT	47.667	70.244	2.789

*Po staroj metodologiji (do 12.2011.godine) pozicija: Troškovi rezervi za opći kred.rizik i potencijalne kreditne gubitke.

PRILOG 7

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.
1	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.156.665
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	109.147
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	262.501	309.179	362.813
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	194.239
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	1.971.899
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	5.813
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	50.374
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	168.953
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.802.946
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	214.512
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	62.564	67.243	29.945
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala	139.754	120.264	110.577
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temeljnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	49.312	65.070	64.485
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	422.610
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temeljnog kapitala banke	18.408	3.043	2.909
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	135.537
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	138.446
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.087.110
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	12.040.139
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,00%	17,34%	17,33%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA U F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	30.6.2013.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	57	62	64
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	235	247	262
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	72		
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	647	579	554
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	525	537	531
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	173	166	167
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	71	71	72
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	171	151	156
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	471	456	450
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	90	85	
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	191	179	179
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	427	344	346
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.576	1.552	1.541
14	SBERBANK BH dd SARAJEVO	329	360	400
15	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	432	452	471
16	UNION BANKA dd SARAJEVO	177	183	200
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.338	1.305	1.289
18	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	229	230	227
19	ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	158	171	206
	UKUPNO	7.369	7.130	7.115